

Tidningen Balans

Du skickar
väl också in års-
redovisningen
digitalt?

**250 000
företagare
gör det redan.**

Säkert, snabbt och smidigt.

Scanna QR-koden eller läs mer på bolagsverket.se

 Bolagsverket

LEDARE
KRISTINA ISRAELSSON

FOTO: KATE DESIGNSTUDIO

Ett speciellt nummer på mer än ett sätt

Jag är både stolt och glad över att ha fått förtroendet att ta över som tf. chefredaktör för Balans. Min ambition är att fortsätta utveckla tidningen genom att bevaka, skildra och djupdyka i aktuella frågor som berör och påverkar branschens utveckling och dig som medlem. Ett av Balans främsta uppdrag är att ge dig stöd och inspiration i din yrkesroll och även spegla och lyfta fram olika åsikter och perspektiv.

Det här numret av tidningen är som du kanske redan lagt märke till extra speciellt eftersom det är ett jubileumsnummer som tillägnas FAR som firar 100 år i år. Följ med på en historisk resa om utvecklingen av branschen och FAR:s resa från revisorsorganisation till branschorganisation.

EN AV DE kvinnliga pionjärerna i revisions- och rådgivningsbranschen är Siv Berlin, 93 år. Hon är den fjärde kvinnan som blev auktoriserad revisor och 1978 valdes hon som den allra första kvinnan någonsin in i FAR:s styrelse. I Balans nr 2/1990 står det att "rektorn på Handelshögskolan höll på att trilla av stolen när Siv Berlin sa att hon skulle bli auktoriserad revisor". Året var då 1950 och som tur är har mycket hunnit hända sedan dess. Även om det inte är hundra procent jämställt i branschen i dag så har vi kommit en bra bit på vägen. Missa inte Sivs fascinerande berättelse.

I detta nummer besöker vi också en annan hundra-åring på deras äldsta lokalkontor i Jönköping. Jag vill passa på att säga grattis till KPMG som liksom FAR firar 100 år i år.

Trevlig läsning!

KRISTINA ISRAELSSON, tf. chefredaktör för Balans.
Hör gärna av dig till mig på kristina.israelsson@far.se

in FÖLJ OSS PÅ LINKEDIN

Innehåll

NUMMER 4 2023

22

52

29

7 3 frågor

Forskaren Katharina Rahnert om varför det är viktigt att förstå sin historia.

8 Aktuellt

ESRS allt närmare. Möt XBRL Swedens nya ordförande. Arbetsrättskrönikan.

14 Fokus: Utbildning

Succé med nära samarbete mellan näringsliv och utbildning.

22 Porträttet: Siv Berlin

Moderniserade och bröt ny mark för kvinnor inom revision.

29 FAR 100 år

Följ med på en resa som skildrar branschen och FAR:s utveckling de senaste 100 åren.

48 Ett yrkesspråk tar form

Från siffergranskare till professionellt omdöme.

50 Min karriär

Emelie Hansson om den brokiga vägen till auktoriserad lönekonsult.

52 Vår byrå

KPMG firar 100 år. Balans besöker äldsta kontoret som ligger i Jönköping.

56 Debatt

Revisorsexamen – en examen för alla? Undrar Linnéa Ibrahimovic.

58 Expertfrågan

God sed vid adjungering till styrelsen.

REDOVISNINGSKONSULT Så tar du vara På **Hösten**

Som redovisningskonsult är det under hösten du kan fylla på med välbehövlig inspiration, preppa för nästa år och se till så att 2024 blir lugnare och roligare.

Högsäsongen är över för den här gången. Här ger vi dig råd om hur du kan använda den lugnare perioden på bästa sätt.

1. Utvärdera

Det första steget är att utvärdera den högsäsong som ligger bakom oss. Hur har det varit? Många sena kvällar? Kort eller upphackad semester? Vad har funkad? Vad har inte funkad?

Gör sedan en lista på 2-3 saker som du skulle vilja göra annorlunda framåt. Det kan vara att standardisera en viss arbetsprocess och hantera den på samma sätt för alla kunder. Eller att du bestämmer dig för att börja använda specifika funktioner som automatiserar

vissa arbetsmoment, och gör att du kan beta av dem löpande, så att du slipper göra det när det är som stressigast.

2. Sätt mål

Utgå från hur du har jobbat fram tills nu och hur du vill jobba framåt. Börja med de saker som du konstaterat att du vill göra annorlunda och bestäm dig för vad som är ditt nästa steg.

Det skulle kunna vara att flytta över alla dina kunder till samma ekonomisystem. Eller att lära de kunder som sköter mycket av sin redovisning själva, att använda fler smarta funktioner.

3. Avsätt tid för förändring

När du väl har satt mål är det viktigt att avsätta tid för förändring. Det kan vara en stund varje dag, någon timme i veckan eller en halvdag i månaden. Planera in de här tillfällena i kalendern så att det verkligen blir av. Sätt en deadline för när när du ska vara i mål.

Om du tillhör skaran av människor som gillar att checka av saker efterhand, sätt delmål och en tidsplan och bocka av efter hand.

4. Se över arbetssätt

Redovisningskonsultens vardag är komplex. Inte bara för att du har en massa olika kunder och uppdrag. Eller för att du och dina

kollegor brinner för olika saker och har varierande kompetenser. Mjukvara är på många sätt avgörande för hur din vardag ter sig. För att kunna arbeta modernt, med tajta kundsamarbeten där du är företagets viktigaste bollplank, krävs det mjukvaror som automatiserar stora delar av den löpande redovisningen.

Att välja ett ekonomisystem som tar dig dit du vill och ta in rätt kompetens är kanske ditt ALLRA viktigaste beslut.

5. Gör inte allt på en gång

Förändring kan vara både utmanande och ta tid. Att skynda långsamt sänker trösklarna till att faktiskt ta tag i det du vill ändra på. Ett viktigt råd är därför att inte göra

allt på en gång. Om tålamod inte är din starka sida, gör en to do-list med allt du behöver ta tag i och bocka av efterhand. Då ser du att förändringen faktiskt går framåt, trots att det kanske inte känns så.

6. Lär dig nya saker

Nya perspektiv och ny kunskap gör att man utvecklas. Och båda, i form av utbildningar, webinarier och olika sorters kurser, finns det gott om idag. De är dessutom lättillgängliga och ofta gratis.

Så passa på nu när vi går in i lågsäsong att lära dig nya saker. Tänk brett! Framtidens kunder vill inte bara ha hjälp med bokföring – de vill ha hjälp med att synas i sociala medier, bygga hemsidor och vara

attraktiva arbetsgivare. Det finns många i branschen som delar med dig av sin kunskap; systemleverantörer, branschorganisationer och andra aktörer.

Att nätverka med kollegorna i branschen är också ett bra sätt att utvecklas eftersom du delar dina utmaningar som redovisningskonsult med många andra.

7. Fira framgångarna tillsammans

När du är i mål – glöm inte att fira. Att göra något kul ihop gör under för engagemanget och företagskulturen på byrån.

**Köp ett lagerbolag av oss idag.
Under dagen kan du lämna ett startklart
aktiebolag till din kund.**

Köp ett lagerbolag av oss så slipper du och din
uppdragsgivare väntetiden hos Bolagsverket. Våra
lagerbolag ligger färdiga för start. Varför ska du köpa
just av oss? Här får du tre skäl:

Direkt besked om företagsnamn!

Vi bedömer företagsnamnet utifrån vår erfarenhet.

Vi känner Bolagsverket

Du får nytt företagsnamn utan onödig fördröjning
tack vare bra förhandsbedömningar och egen
praxisbank.

Vi säljer inte till vem som helst

Vi vill endast sälja till seriösa förvärvare. Våra
lagerbolag kan därför bara köpas av advokatbyråer,
revisionsbyråer samt på rekommendationer.

Ring oss redan idag! 060-16 81 50

Bolagsrätt

Postadress: Box 270, 851 04 Sundsvall
Besöksadress: Köpmangatan 1
060 -16 81 50 info@bolagsratt.se www.bolagsratt.se

Tidningen Balans

Kristina Israelsson
Tf. chefredaktör
kristina.israelsson@far.se
08 506 112 28

Dan Håfström
Skribent
dan@kate.nu
070 969 74 82

PRODUKTION

Grafisk form och layout
Kate designstudio

Omslag
Pia Koskela

Tryck
PunaMusta 2023, ISSN 2001-5925

ANSVARIG UTGIVARE

Pernilla Halling
pernilla.halling@far.se
08 506 112 41

Medlem av Sveriges Tidskrifter
TS-kontrollerad fackpressupplaga 8200 (2022/2023)

Införda artiklar återger författarna eller skribenternas åsikter
och behöver inte motsvara FAR:s.

ANNONS

Mikael Wallenius
Swartling & Bergström Media AB
073 270 70 76
mikael@sb-media.se

PRENUMERATION

077 045 71 24
balans@prensenservice.se
FAR-medlem: medlem@far.se

ADRESS

Box 6417, 113 82 Stockholm
tidningenbalans.se

FAR 100
1923-2023

Balans ges ut av FAR AB. FAR är en branschorganisation
inom redovisning, revision och rådgivning, och är ett
av Sveriges största privata utbildningsföretag. FAR har
cirka 5000 medlemmar och 1000 anslutna medlems-
företag. FAR:s medlemmar är auktoriserade revisorer,
redovisningskonsulter, skatterådgivare, lönekonsulter
och specialister samt små och stora företag inom
redovisning, revision och rådgivning.

KATHARINA RAHNERT

Yrke:

Universitetslektor i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Karlstads universitet. Arbetar nu med ett projekt kring kvinnliga pionjärer inom revisionsbranschen.

Ort:

Karlstad.

Du har bland annat forskat om bolagsrevisionens utveckling ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och om hur revisorer ägnar sig åt marknadsföring och samtidigt är måna om att behålla sitt professionella anseende. Varför?

Trots att revisorer ofta har beskrivits som fyrkantiga och lite tråkiga är revision ett spännande och mångfacetterat yrke. När jag själv arbetade som revisor väcktes en nyfikenhet kring varför saker gjordes på ett visst sätt. Till exempel varför revisionsberättelsen kritiserades av vissa för att vara relativt intetsägande trots att revisorer sitter på mycket kunskap om de granskade företagen.

Du är en av redaktörerna bakom boken *Revision – i går, i dag, i morgon* som gavs ut i samband med FAR:s 100-årsdag den 26 maj. Varför en bok?

Jag tillbringade mycket tid i bland annat FAR:s arkiv när jag skrev min avhandling om den svenska revisionsberättelsens historia. Då fick jag idén om att uppmärksamma FAR:s 100-årsjubileum genom att sprida kunskap om revisionsverksamhetens utveckling i Sverige. Så jag tog kontakt med min före detta handledare Peter Öhman för att samarbeta kring antologin och på den vägen är det.

Varför är det viktigt att forska om utvecklingen av revision?

Historisk forskning ger oss möjlighet att se hur praktiker vuxit fram över tid, och förstå sammanhang som skiljer sig från hur det är i dag. Kunskaper om det som då var nutid manar samtidigt till reflektion över vår tids ideal och föreställningar.

Det är mycket värdefullt inte minst med tanke på de omfattande transformationer som pågår inom branschen.

3 frågor

Att förstå sin historia är värdefullt i den transformation branschen nu genomgår. Det menar forskaren Katharina Rahnert som tycker revision är ett spännande och mångfacetterat område.

text: Charlotta Marténg foto: Lars Berg

FOTO: GETTY IMAGES

Standarder för hållbarhetsrapportering på gång.

Nya standarder allt närmare

Vid årsskiftet väntas ESRS träda i kraft. I början av hösten publicerade EU-kommissionen ett slutgiltigt förslag.

ESRS, EUROPEAN SUSTAINABILITY Reporting Standards, är ännu en förkortning att lägga på minnet när det kommer till hållbarhetsrapportering. I början av 2024 träder CSRD, Corporate Sustainability Reporting Directive, i kraft. I enlighet med direktivet ska fler företag än tidigare upprätta hållbarhetsrapporter enligt specifika standarder, ESRS. Dessa standarder har arbetats fram löpande och rör inte bara områden som klimat och miljö utan även samhälle och företagsstyrning. Syftet är att öka transparensen och göra det enklare att

jämföra hur olika företag påverkar människor och miljön. Det ska också framgå hur verksamheten påverkas av hållbarhetsfrågor.

ESRS har varit ute på långa och många remissrundor och i början av hösten publicerade EU-kommissionen ett slutgiltigt förslag. Förslaget ska nu behandlas av Europaparlamentet och Europarådet och om inga invändningar framförs kommer förändringarna att träda i kraft den 1 januari 2024, enligt bestämmelser i CSRD.

Charlotta Marténg

FOTO: PRIVAT

”I Sverige har vi halkat efter i den digitaliseringsutvecklingen, inte bara inom EU utan i ett globalt perspektiv.”

Björn Erling, sektionschef Skatteverket om obligatorisk e-fakturerings.

Ny VD på RSM i Göteborg

Kristofer Håkansson har utsetts till VD för RSM i Göteborg. Han har en bakgrund som auktoriserad revisor och är sedan flera år partner och styrelseledamot på RSM i Göteborg. Enligt ett pressmeddelande ska Kristofer Håkansson spela en avgörande roll i att främja företagets tillväxt och marknadsföring samt säkerställa effektiv kommunikation och samarbete inom organisationen.

Kompetensbrist fortsatt stor utmaning

BDO gör löpande undersökningar bland svenska SME-företag om hur de upplever landets företagsklimat. Sedan förra mätningen har kompetensbrist passerat inflationen som den största utmaningen.

– Detta kan kanske vara ett litet tecken på en ljusning; att inflation, elpriser och räntor inte oroar lika mycket längre och att företagen ändå vågar satsa. Men fortfarande är läget mycket tufft för många företag och det är inte säkert att vi nått botten ännu, säger Malin Nilsson, VD på BDO i ett pressmeddelande.

Ny ledning på Deloitte

Under sommaren fick Deloitte en ny ledning när Jan Berntsson

lämnade VD posten och Hans Warén lämnade posten som styrelseordförande. I stället tar **Didrik Roos**, Erik Olin och Therese Kjellberg över. Didrik Roos kliver in som VD, Erik Olin blir Country Managing Partner, en ny roll i ledningen, och Therese Kjellberg tar över som styrelseordförande.

– Erik, Therese och jag har alla tillbringat större delen av våra karriärer på Deloitte. Det känns väldigt inspirerande att ha fått detta förtroende från partners. Vi har en otroligt fin plattform att bygga på, säger Didrik Roos.

Tre byråer konkurrerar om segern

I dagarna delas priset Årets framtidsbyrå ut för tionde gången. Dalacc by EE, Akridi eller Elera kommer att ta hem segern.

NÄR FAR FÖR tionde året i rad delar ut priset Årets framtidsbyrå är ett tydligt hållbarhetsarbete och framtiden i fokus. Konkurrensen att bli nominerad var tuff. FAR:s representant i juryn, Camilla Carlsson kommenterar:

– Jag tycker att det är extra roligt att vi har så stor geografisk spridning på de nominerade byråerna den här gången.

Byråerna som är med och

tävlar har först gjort FAR:s framtidsstest på far.se och nomineringarna samt vilken byrå som står som slutlig vinnare avgörs av en jury och är ett arbete i flera steg. Juryn tittar på parametrar som framtidsstrategier, hållbarhetsarbete, ledarskap, mångfald och tjänsteutbud och beaktar dessutom byråernas ekonomiska ställning. Utöver det görs intervjuer med de nominerade byråerna.

De tre nominerade i år är Dalacc by EE som finns i Ludvika, Akridi med kontor i Halmstad, Ängelholm och Ullared samt stockholmsbaserade Elera. ●

Charlotta Marténg

FOTO: PATRIK HAGBORG

Balans följer Linnéa Ibrahimovic på vägen mot målet att bli auktoriserad revisor.

HALLÅ DÄR
LINNÉA IBRAHIMOVIC,

revisorsassistent BDO, som Balans följer på vägen mot auktorisationen.

Du skrev revisorsexamen för andra gången i våras, men är en av dem som inte klarade sig. Hur går tankarna?

– Det som är frustrerande är att jag vill så mycket, men att det känns som att karriären inte kommer längre utan det här provet. För mig som är en driven person som triggas av mål, som många andra i branschen, blir det så klart väldigt jobbigt. Samtidigt upplever jag ett stort stöd från min arbetsgivare, mina kollegor och vänner och det känns väldigt skönt.

Ska du skriva provet igen?

– Sista ansökningsdag till höstens prov är den 5 september och vi får se om jag anmäler mig eller inte. I skrivande stund har jag inte riktigt bestämt mig ännu och mina känslor pendlar fortfarande från dag till dag hur jag ska gå vidare.

FOTNOT: Läs debattartikeln av Linnéa Ibrahimovic på sidan 56.

ARBETSRÄTTSKRÖNIKA
ANNELI LÖNNBORG

FOTO: KRISTOFER HEDLUND

När olyckan är framme vid distansarbete

Pandemin har gett många nya möjligheter i arbetslivet, till exempel distansarbete, och den praxis som domstolarna nu skapar är i många hänseende i ljuset av dessa nya möjligheter. Ett av de senaste klagörandena vi fått är hur bedömningen ska göras i vad mån ett olycksfall är att anses som en arbetsskada vid distansarbete och i så fall om arbetsskadeförsäkringen är tillämplig.

Fram till pandemin får nog det normala anses ha varit att arbete utförs från arbetsgivarens arbetsplats. Det vill säga vid prövningen av om en arbetsskada uppstått hade vi att utgå från att skadan skett på arbetsplatsen under arbetstid.

UNDER, OCH NU även efter, pandemin har distansarbete blivit allt vanligare för att inte säga "det nya normala". Högsta förvaltningsdomstolen har i två nyligen avgjorda fall på ett någorlunda tydligt sätt klaggjort hur bedömningen ska göras vid distansarbete för om en skada ska anses utgöra en arbetsskada eller inte, och sålunda om arbetsskadeförsäkringen är tillämplig.

Domstolen konstaterar att när arbete utförs från hemmet måste vid prövningen av om arbetsskadeförsäkringen är tillämplig, en avvägning göras mellan arbetet och privatlivet. Har olyckan till övervägande del sin grund i privatlivet, saknas det nödvändiga sambandet mellan arbetet och olyckan. Det är då inte fråga om ett olycksfall i arbete. Vi ser med spänning fram emot fler klagöranden från domstolarna när det kommer till arbetslivets nya sätt att arbeta. ●

Läs hela krönikan på
tidningenbalans.se

ANNELI LÖNNBORG är advokat på advokatfirman Fylgia. Hon skriver om arbetsrätt i Balans.

Tuffa förhandlingar väntar om due diligence

EU-kommissionens förslag till due diligence-direktiv om negativ påverkan på mänskliga rättigheter, miljö och god styrning ställer stora krav på företagen. Det anser flera bedömare. Men sista ordet är inte sagt om det föreslagna direktivet.

Parlamentet och Rådet står en bit ifrån varandra och troligtvis väntar tuffa förhandlingar innan det finns ett slutligt direktiv. Det säger Christopher Larsson, Manager, Assurance & Sustainability Services på KPMG.

– Det kan handla om hur den finansiella sektorn ska inkluderas eller om det är upp till medlemsländerna att bestämma den saken.

Europaparlamentet och Europeiska rådet inledde förhandlingar om direktivet efter att parlamentet antog sin position i juni 2023.

CSDDD ELLER CS3D står för Corporate Sustainability Due Diligence Directive. Tanken är att direktivet ska underlätta övergången till ett mer hållbart samhälle och ge ett stärkt skydd för mänskliga rättigheter.

Direktivet innebär en rad förpliktelser för stora företag som är verksamma inom Europa. De berörda företagen ska bland annat:

- Integrera due diligence för mänskliga rättigheter och miljö i sina företagsstyrningsprocesser och i sina policyer.
- Identifiera faktiska och potentiella negativa effekter på mänskliga rättigheter och miljö.

DENYA REGLERNA är mycket långtgående och innebär inte bara att den egna verksamheten i ett företag ska granskas, utan

Christopher Larsson, KPMG.

FOTO: KPMG

”Due diligence är grunden för att identifiera ett företags negativa påverkan på människor och miljö, så det är bra att vi får tydligare regler när det gäller företagens ansvar i denna fråga.”

också verksamheten hos dotterbolag och i så kallade etablerade affärsrelationer. En sådan relation kan till exempel vara ett varaktigt avtal med en leverantör eller en underleverantör.

FÖRETAG SOM INTE följer reglerna, på ett sätt som får negativa effekter på mänskliga rättigheter eller miljö, kan tvingas att betala skadestånd till dem som har drabbats.

KPMG skriver att det inte framgår av direktivet vilka personer som har möjlighet att väcka talan mot ett företag som bryter mot reglerna. Denna otydlighet påverkar förutsägbarheten och riskerar att ge upphov till osäkerhet i rättstillämpningen, skriver KPMG.

KPMG:s text pekar på ett antal komplikationer. Vad är mest problematiskt med direktivet?

– Due diligence är grunden för att identifiera ett företags negativa påverkan på människor och miljö, så det är bra att vi får tydligare regler när det gäller företagens ansvar i denna fråga. Reglerna är omfattande, exempelvis skulle reglerna kunna innebära att det inte finns någon begränsning när det gäller vem som kan rikta skadeståndsanspråk, något som kan leda till långa domstolsprocesser, säger Christopher Larsson.

Vilket är ditt bästa råd till rådgivare och revisorer?

– Det är inte enbart detta direktiv som behandlar due diligence utan det är också en central del av Corporate Sustainability Reporting Directive där företag kommer att behöva upplysa om sin process. Det är också en grundläggande del av minimiskyddsåtgärderna i EU:s taxonomi som behöver uppfyllas för att en ekonomisk verksamhet ska vara ”grön”. Det är en väldigt viktig process. För rådgivare och revisorer gäller det att sätta sig in i de grundläggande instrument som dessa bygger på, FN:s vägledande principer och OECD:s riktlinjer. Det gäller också att inleda dialoger med styrelser och ledningar om hur dessa principer och riktlinjer har implementerats genom policyer, processer och åtgärdsplaner, säger Christopher Larsson. ●

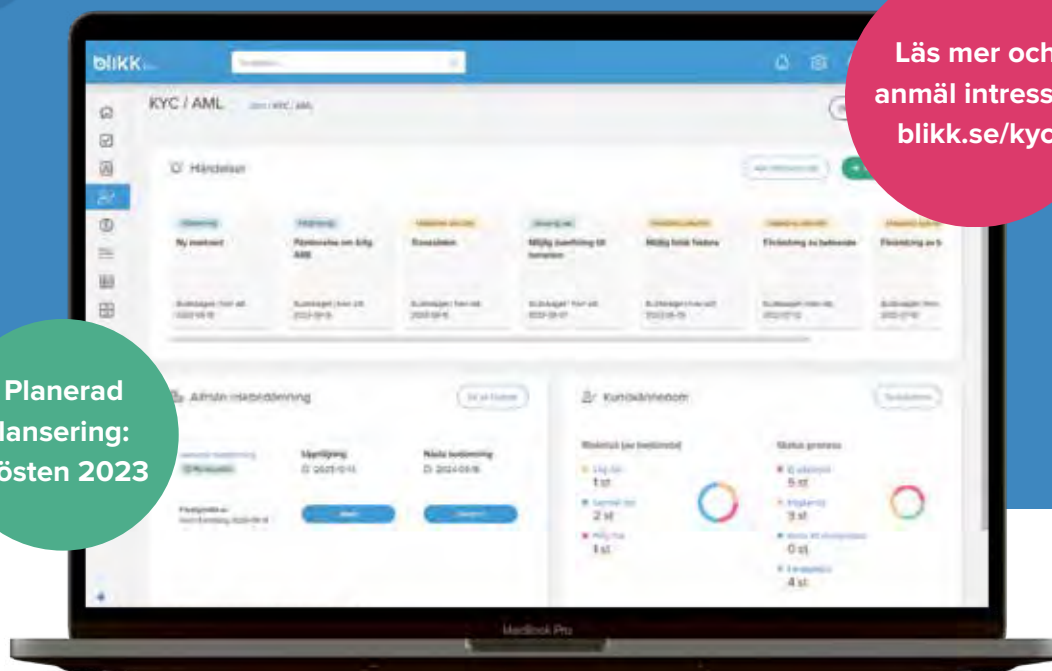
Björn Dickson

Nyhet i Blikk Byrå: Molnbaserad KYC & AML-lösning

Under hösten 2023 lanserar Blikk en molnbaserad KYC- och AML-lösning som hjälper ekonomibyråer att uppnå kundkännedom och leva upp till kraven i penningtvättslagen - snabbt och smidigt!

Planerad
lansering:
hösten 2023

Läs mer och
anmäl intresse:
blikk.se/kyc

- ✓ Underlätta kundkännedomsprocessen
- ✓ Standardiserad mall för byråns allmänna riskbedömning
- ✓ Automatisk inhämtning av verifierade företagsuppgifter
- ✓ Snabb och smidig ID-kontroll via BankID
- ✓ Automatiska kontroller mot PEP- och sanktionslistor
- ✓ Löpande bevakningar och händelseflöde
- ✓ Registrera, hantera och följ upp egna avvikelser

**Integrerat med Fortnox, Visma eKonomi, Visma Administration och Björn Lundén.
Kompatibelt med marknadens vanligaste lönesystem.**

Fördelaktiga partnerupplägg / Molnbaserat / Månads- eller årsabonnemang / Kostnadsfri support

Testa gratis och boka demo:

Besök www.blikk.se eller ring 0911-25 73 00

Ny ordförande ska verka för mer digitalisering

FOTO: KRISTIN LIDELL

Bo Karlsson, partner på PwC och ny ordförande för XBRL Sweden.

XBRL Sweden vill se ett obligatorium för digital ingivning av årsredovisningar. Frågan ligger högt på agendan.

BO KARLSSON, PARTNER på PwC och ny ordförande för XBRL Sweden är en stark förespråkare för möjligheterna med digital transformation och vill verka för effektivare och kvalitetssäkrade rapporteringsprocesser.

– Jag kommer att verka för att digitalisering av finansiell information och annan data till och från olika intressenter ska motsvara de värden som användarna av informationen förväntar sig. Då tänker jag på effektivare rapporteringsprocesser av kvalitativ och säker

data som är tillgänglig, sökbar och anpassningsbar, säger han.

Han ser fram emot att i samarbete med andra viktiga aktörer i kedjan för finansiell rapportering skapa en bättre helhet som utvecklas i takt med andra digitala utvecklingsprojekt.

– Det som ligger närmast är att driva frågan om digital ingivning av årsredovisningar till Bolagsverket med stöd av XBRL-formatet blir obligatoriskt för en stor andel av svenska aktiebolag. Det är ett naturligt nästa steg i att digitalisera den

”Jag kommer att verka för att digitalisering av finansiell information och annan data till och från olika intressenter ska motsvara de värden som användarna av informationen förväntar sig.”

finansiella rapporteringskedjan och realisera de värden som de olika intressenterna önskar ta del av.

Hur ser du på utvecklingen av XBRL-formatet?

– XBRL-formatet är vedertaget, internationellt, öppet och licensfritt för användare och utvecklare. Förutom att det pågår ett antal förenklingsprojekt av XBRL-formatet i sig så ger den snabba tekniska utvecklingen möjligheter att använda XBRL-formatet för rapportering av annan affärsdata så som hållbarhetsinformation. Det finns också en tydlig politisk vilja inom EU och medlemsstater till denna utveckling och vi ser en snabb framdrift inom det området, säger Bo Karlsson och fortsätter:

– Det är dock viktigt att man utvärderar och drar lärdomar av de två åren vi levtt med ESEF (European Single Electronic Format) rapportering innan man omfamnar hållbarhetsrapporteringen (ESG) också. Inte minst med att harmonisera dessa regelverk i största möjliga mån för att göra det enkelt för de olika intressenterna. ●

Kristina Israelsson

Kickoff och personalfest – det här gäller

Nu är säsongen för kickoff och konferens här. Det här gäller för interna kurser och personalfester och skatt.

PIA BLANK THÖRNROOS, skattejurist på Skatteverket, säger att det inte är några nyheter eller förändringar på gång när det gäller skatt i samband med kickoffer, personalfester och liknande. Men hon påminner:

– En viktig sak som en del glömmar är att ha ett program för aktiviteterna. En annan sak som en del glömmar är att dokumentera syftet med arrangemanget.

Hon påpekar också att om sammankomsten inte uppfyller kraven för intern representation kan det bli aktuellt med förmånsbeskattning för de anställda, samtidigt som arbetsgivaren måste betala arbetsgivaravgifter för utgiven ersättning.

SKATTEVERKET SKRIVER ATT för att reglerna om skatte- och avgiftsfri kost ska gälla krävs att det är fråga om sammankomster som är tillfälliga och kortvariga. Det får inte handla om arrangemang som upprepas varje eller varannan vecka och det får pågå i högst en vecka. Det innebär exempelvis att för att fri kost vid en intern utbildning ska vara skatte- och avgiftsfri får kursen pågå i högst en vecka. Om den pågår längre än så ska hela kostförmånen beskattas, skriver Skatteverket i sin information.

En vanlig kickoff eller personalfest berörs knappast eftersom sådana ju bara hålls någon gång om året och brukar vara i någon eller ett par dagar.

Skatteverket skriver också att om en längre kurs delas upp och hålls vid flera tillfällen räknas varje fysiskt gemensamt möte under utbildningen som en sammankomst. Om deltagarna åker hem under helgen ska tiden före och efter helgen läggas ihop när man ska avgöra om sammankomsten är kortvarig.

Att de anställda bjuds på mat vid intern representation räknas som en skattefri förmån. Hit räknas sådant som personalfester, interna kurser och kickoffer. Däremot räknas inte arbetsluncher som intern representation.

ARBETSGIVAREN SKA DOKUMENTERA kickoffen, konferensen eller personalfesten. Man ska redovisa i vilket sammanhang som konferensen eller festen har hållits. Vad var syftet? Vad innehöll arrangemanget? För vilka personalgrupper hölls det?

Maximalt två personalfester om året är avdragsgilla. Hur stor eller liten arbetsplatsen är som ordnar personalfesten spelar ingen roll. Av Skatteverkets allmänna råd framgår det att avdragsrätt för personalfester och informationsmöten föreligger i princip oavsett omfattningen av den verksamhet som bedrivs och oavsett om informationen vänder sig mot en större eller mindre krets.

Men det får inte bli alltför flott. Avdrag för utgifter för mat och dryck medges bara för förfriskningar och enklare förtäring. Gränsen ligger kring 60 kronor.

För kringkostnader vid personalfester, till exempel lokalhyra och utgifter för underhållning, bör avdrag medges med 180 kronor per person, skriver Skatteverket.

Björn Dickson

Aktuell utgivning

Bokföringsboken 2023

ISBN: 978-913902760-7

Bokslutsboken 2023

ISBN: 978-913902759-1

Skatt och skattebrott

Rolf Holmquist, Ola Liljemark Ragnar

I boken behandlas de olika regelsystemen med kraven på skattskyldiga att redovisa korrekt och i tid och vilka konsekvenserna kan bli för den som inte följer bestämmelserna.

ISBN: 978-913902802-4

Handbok för ideella föreningar

Magnus Andersson, Yngve Karlsson

Boken är en övergripande och praktisk genomgång av ideella föreningars juridiska förutsättningar.

ISBN: 978-913902848-2

Fastigheter

Peter Berg

Andra upplagan innehåller en mängd nyheter om lagstiftning, kompletterande normgivning, rättsfall med mera.

ISBN: 978-913902553-5

Läs mer på nj.se/litteratur

NORSTEDTS
JURIDIK | KARNOV
GROUP

Succé när företage formar utbildningen

n

Fokus på
utbildning

Yrkeshögskolan blir en allt viktigare väg till branschen. Söktrycket till utbildningarna är högt och nästan alla som kommer in får jobb efter examen.

RECEPTET BAKOM FRAMGÅNGEN

är ett nära samarbete mellan utbildning och näringsliv.

text: **Dan Håfström**

P

å fredagen den 2 juni firade Lovisa Lago att hon tagit examen på yrkeshögskolan i Huskvarna. Efter två års studier var hon färdig redovisningsekonom. Direkt efter helgen, på måndagen den 5 juni, började hon sin anställning på kombibyrån baks & co i Tranås.

–Det kändes jätteskönt att få komma i gång direkt och inte behöva oroa sig för att jag skulle bli utan jobb, säger Lovisa Lago.

Hon är 29 år och bor med sin man och två barn i Ödeshög i Östergötland. På många sätt är hon en typisk YH-student. Medelåldern bland YH-studenterna är 33 år och många som går en YH-utbildning har som mål att yrkesväxla, alltså att byta bana i yrkeslivet. Lovisa Lago jobbade i sju år som tandsköterska innan hon började på YH. Under tiden som tandsköterska fick hon stort ansvar för inköp och upptäckte att hon trivdes bra med administrativa uppgifter. Hon började fundera på att sadla om men kände inte för flera års studier på högskola.

Lovisa Lago (till vänster) är den senaste före detta LIA-praktikanten som kontorschefen Catherine Osbeck har anställt till baks & co i Tranås.

”Jag fick testa mina kunskaper och utvecklas i skarpt läge i samspel med byråns kunder.”

– Jag ville gå en utbildning som var effektiv och där utsikterna att få jobb var goda. Av bekanta hade jag hört gott om yrkeshögskolan så det var ett självklart val, säger Lovisa Lago.

Yrkeshögskolan i Sverige fick sin nuvarande form 2009. Ända sen starten har den växt kraftigt. Under den senaste tio-årsperioden har antalet utbildningsplatser fördubblats. Under 2022 studerade 88 500 svenskar på någon av yrkeshögskolans utbildningar eller kurser. Studieområdet Ekonomi, administration och försäljning är yrkeshögskolans största

i konkurrens med Teknik och Data/IT. År 2021 då Lovisa Lago började på YH var hon en av cirka 6 400 personer som inledde en utbildning inom ekonomi, administration och försäljning. Ekonomiområdet har högt söktryck, det är många sökande per plats, och andelen som får jobb efter avslutad utbildning är också hög, över 90

procent. **Anna Welin**, omvärldsanalytiker på Myndigheten för yrkeshögskolan, MYH, menar att ekonomi-områdets fina siffror har flera förklaringar.

– Ekonomi är ett populärt område med många sökande vilket leder till att endast de som har goda meriter kommer in. Sedan har området till övervägande del kvinnliga sökanden och eftersom kvinnor

Kvinnorna i klar majoritet

- Söktrycket är högt. Det är 3,8 behöriga sökande per plats inom ekonomi, administration och försäljning på yrkeshögskolan.
- Över två tredjedelar av de som antogs till en studieplats inom ekonomi, administration och försäljning var kvinnor.
- 89 procent av de som studerade ekonomi, administration och försäljning var nöjda med sin utbildning på yrkeshögskolan.

KÄLLA: MYH (STATISTIKEN GÄLLER 2022)

Camilla Carlsson och FAR stärker sitt samarbete med yrkeshögskolan.

Camilla Carlsson, auktoriserad redovisningskonsult på FAR om YH:

”En snabbare väg till arbetslivet”

generellt sett har högre resultat inom YH påverkar även det ekonomiska områdets resultat, säger Anna Welin.

Vad som verkligen skiljer yrkeshögskolan från universitet och högskolan är det nära samarbetet mellan utbildningsanordnare

och näringsliv. Utbildningsanordnaren tillika företaget som är huvudman för Lovisa Lagos utbildning heter Tranås utbildningscentrum, TUC. Inför företagets bildande i början av 2010-talet hörde TUC:s ledning av sig till lokala företagare för att få till ett samarbete. En av dem som nappade på erbjudandet var Catherine Osbeck, kontorschef på kombibyrån baks & co, med 60 medarbetare fördelade på kontor i Tranås, Vimmerby, Eksjö och Linköping. Tillsammans med andra lokala företagare hjälpte hon till att utforma TUC:s ekonomutbildningar. Under flera år satt hon dessutom i företagets ledningsgrupp och undervisade även på TUC:s utbildningar. Modellen med lokala företagare som sitter i YH-företagens ledningsgrupp och även medverkar som lärare på kurser och utbildningar, har blivit utbredd över hela landet.

– **DET ÄR EN** väldigt intressant möjlighet för båda parter, utbildare och näringsliv, att tillsammans se till att

Har FAR några synpunkter eller önskemål vad gäller YH:s utbildningar som rör FAR:s yrkesgrupper?

– Min syn är att det är viktigt att det finns en bra spridning geografiskt på YH-utbildningarna, så att vi kan täcka det behov som finns i hela landet när det gäller kompetensförsörjningen. Jag tycker även att det är viktigt att utbildningarna anpassas efter den nya rollen, som i dag är mer inriktad emot rådgivning, både när det gäller redovisning och lön. Men man får inte glömma bort hantverket och de lagar och regler som finns inom redovisning och lön. Hållbarhet är också en viktig del att få med i utbildningarna.

Vad är FAR:s uppfattning om YH:s utbildningar? Hur väl rustade blir studenterna för arbetslivet?

– Många av våra medlemmar erbjuder LIA-platser och de flesta är mycket positiva och ser LIA som en bra ingång till arbetslivet. Många byråer har portaler där man kan ansöka om plats, och det görs även tester likt en vanlig anställning. Vi har även många medlemmar som

är direkt engagerade i YH, dels i ledningsgruppen, men även som lärare.

Har YH några fördelar jämfört med mer traditionella utbildningar vid högskolan?

– Både ja och nej, det kanske inte passar alla att gå på högskola, då är YH ett bra komplement. YH är också en snabbare väg ut i arbetslivet, och LIA-praktiken är en väldigt positiv sak.

Vilket samarbete har FAR med YH-skolorna?

– FAR har under våren besökt ett antal YH skolor för att berätta om branschen, och självklart om FAR och vårt erbjudande till studenter studentmedlemskap.

I höst tar vi nästa steg och kommer att bjuda in YH-skolor till ett webinarium – så hela landet kan ta del av vår information. Vårt mål och syfte är att ”öka branschens attraktionskraft” genom en bättre kunskap hos studenter om branschens yrkesroller och karriärvägar för få fler sökande inom redovisnings och lön, och självklart promota vägen upp till auktorisation.

Hög andel får jobb efter yrkeshögskolan

ANDEL SOM HAR JOBB EFTER EXAMEN PÅ YH 2021

Redovisningsekonom: 93%

(varav 78 procent huvudsakligen inom redovisning)

Löneadministratör: 96%

(varav 74 procent huvudsakligen inom löneadministration)

ANDEL SOM TAR EXAMEN EFTER PÅBÖRJADE STUDIER PÅ YH 2021

Redovisningsekonom: 74%

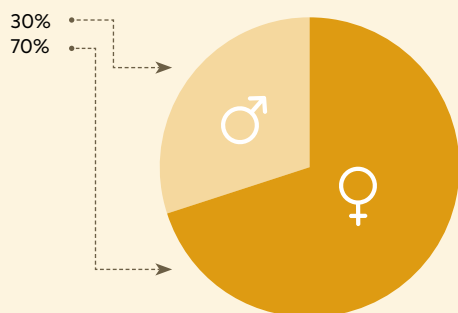

Löneadministratör: 76%

ANTAGNA SOM PÅBÖRJAT STUDIER INOM EKONOMI, ADMINISTRATION OCH FÖRSÄLJNING PÅ YH 2022

Antal: 6 423

KÄLLA: MYNDIGHETEN FÖR YRKESHÖGSKOLAN, MYH.

utbildningarna blir relevanta. Som företagare får jag chansen att vara med och påverka utbildning efter förändringar som sker i branschen och de behov vi kommer ha gällande kompetens framöver, säger Catherine Osbeck.

Enligt Catherine Osbeck är det bästa med yrkeshögskolan att YH-studenterna har så omfattande praktikperioder. Praktiken kallas LIA, lärande i arbete. En vanlig modell är att studenterna har en period på tio veckor under sin näst sista termin, och ytterligare en lika lång praktik under sin sista termin.

– Att vi får ha YH-studenterna här under så pass lång tid ger oss verkligen chansen att lära känna dem och skapa oss en bra bild av hur de skulle passa och trivas med att jobba här hos oss, säger Catherine Osbeck.

När Lovisa Lago skulle ut på praktik gick hon på flera intervjuer. Valet föll på baks & co för att stämningen kändes bäst där. Så småningom valde hon att göra båda sina praktikperioder hos Catherine Osbeck och de andra kollegorna på baks & co.

– Många av mina kurskamrater provade olika ställen under sina praktikperioder men för mig kändes baks & co som en plats där jag fick lära mig väldigt mycket, så jag ville inte byta, säger Lovisa Lago.

Det hon uppskattade mest under praktiken var känslan av att få ta ansvar.

– Jag fick testa mina kunskaper och utvecklas i skarpt läge i samspel med byråns kunder. Samtidigt var det en trygg miljö på byrån med förståelse för mitt behov att få ställa alla möjliga frågor.

Catherine Osbeck och baks & co har under åren gjort flera anställningar av LIA-praktikanter på byrån. Hon är väldigt glad över sitt senaste tillskott.

– Lovisa är ett bra exempel på hur man via LIA hittar rätt personer för branschen. Hon har självklart känslan för redovisningsbiten, men hon är också väldigt utåtriktad, förtroendegivande och naturlig i sina kundkontakter. Hon har vad som krävs i dagens redovisningsvärld där rådgivning blivit en allt större del av yrket, säger Catherine Osbeck.

Catherine Osbeck, kontorschef på baks & co, har varit med och utformat utbildningen på den lokala yrkeshögskolan.

”Att vi får ha YH-studenterna här under så pass lång tid ger oss verkligen chansen att lära känna dem och skapa oss en bra bild av hur de skulle passa och trivas med att jobba här hos oss.”

En av regeringen tillsatt utredning om yrkeshögskolan lämnade sitt betänkande i juni 2023. Enligt utredaren Maria Bernhardsen är det önskvärt att YH fortsätter att expandera. Camilla Carlsson, auktoriserad redovisningskonsult på FAR, tror också att yrkeshögskolans betydelse för rådgivnings- och redovisningsbranschen kommer att öka i framtiden.

– Jag har kontakt med många av våra medlemmar som tar emot LIA-praktikanter från YH och så gott som alla är mycket positiva. Yrkeshögskolan skapar en ingång till yrket som ökar tillgängligheten och attraktionskraften. ●

Fråga till branschen:

Vilka erfarenheter har ni av LIA-praktikanter?

Johanna Ottvar, auktoriserad revisor och byråledare för Redorev, Jönköping:

– Vi ser LIA som något väldigt bra och användbart för oss såväl som för personerna som utbildar sig. Det är vårt primära rekryteringsverktyg numera. Vi får många ambitiösa och intressanta personer som ansöker om praktik och har därför ett stort urval. Personen som kommer in får tidigt känna på hur det är att arbeta på vår byrå och om den trivs med oss som grupp. Vi märker också ganska tidigt om personen skulle trivas med yrket och passa in i vår organisation. Viktigt är dock att alla på kontoret är positiva till en praktikant och att vi hjälps åt med arbetsuppgifter. Vi arbetar mycket tillsammans över lag på vårt kontor och det har gjort att fördelning av arbetsuppgifter och att lära ut till nya också blivit enklare och mer naturligt. De tre senaste praktikanterna har vi anställt och vi har även ett internt beslut att vi alltid ska ha minst en praktikant hos oss varje år oavsett om vi behöver rekrytera eller inte.

Martin Grimlund, vice VD samt marknads- och HR-ansvarig Win Win Ekonomi AB, Stockholm:

– Vi har i flera år systematiskt tagit emot studenter på LIA (praktik), och har en mycket positiv erfarenhet av det. Vi brukar få in mycket motiverade och drivna personer. Många av dem har efter praktikperioden fått anställning hos oss. Vår erfarenhet är att de i vår miljö kan utvecklas snabbt, komma in i rollen och att de sedan i regel trivs mycket bra och därför stannar länge hos oss.

Charlotte Deurell Åberg, auktoriserad redovisningskonsult på Thorell Revision, Norrköping:

– Vi har haft flera LIA-praktikanter hos oss och har även i flera fall anställt personerna efter att de slutfört sin utbildning. LIA-praktikanter är ett bra sätt att hitta ny personal. Som byrå får vi en möjlighet att lära känna personen innan det är dags för en eventuell anställning och som praktikant får man möjlighet att lära känna byrån. Den stora utmaningen är att hitta befintlig personal som passar som handledare och samtidigt har ledig kapacitet för att hinna handleda på ett bra sätt.

Hur smart är er byrå?

Gör vårt test och kolla om er redovisningsbyrå har en smart paketslösning som gör att livet leker.

- ☐ Leverantörsfakturor går från ankomna till betalda och bokförda med ett klick.
- ☐ Era återkommande händelser i verksamheten bokför sig själva.
- ☐ Progressen i ert arbete prickas av automatiskt i ert byråstöd.
- ☐ Er bokföring sker automatiskt utifrån kassa-bank händelser.
- ☐ Bokslutsbilagor skapas automatiskt utifrån det som gjorts i bokföringen.
- ☐ Ni betalar månadsvis i efterskott och bara för det ni använder. Självklart har ni ingen bindningstid.

Kryssade ni alla boxar? Grattis! Ni är helt klart supersmarta som redan har Visma Smarta Byrån. Om ni inte kryssade alla boxar men fortfarande känner att ni vill vara en smart byrå med en supersmart helhetslösning, är det lätt fixat på vismaspcs.se.

EN REVISORS LÅNGA KAMP

Siv Berlin moderniserade revisorsprofessionen och bröt ny mark för kvinnor. 1978 blev hon den första kvinnan någonsin att bli invald i FAR:s styrelse. Hennes framgångar och frispråkighet föll inte alltid i god jord bland de manliga kollegorna.

text: **Dan Håfström**

foto: **Mikael Sjöberg**

on tillhör den skara som minns hur det var på FAR:s femtioårsjubileum i Stadshuset 1973. Hon är 93 år, förbluffande pigg och intellektuellt knivskarp. Två gånger besöker jag Siv Berlin i Djursholm, tar plats i matsalen och blir bjuden på kaffe och bullar. Under sex timmar berättar hon sin historia. Ibland kommer ett roat skratt. Tårar faller hon inga. Även om det är nära ibland. Hennes berättelse handlar om att vara kvinna och revisor under 1900-talet. Kampen mot fördomar och diskriminering är ständigt närvarande.

Uppkallad till rektorn

1950 ska Siv Berlin börja på Handelshögskolan i Göteborg. Men innan terminsstarten blir hon uppkallad till expeditionen för ett möte med rektor.

– Rektorn förklarade för mig att utbildningen på Handelshögskolan är till för en elit som ska leda Sveriges näringsliv i framtiden. Och i det sällskapet fanns det inte plats för kvinnor. Därför bad han mig att ställa min plats till förfogande, säger Siv Berlin.

Kanske hade rektorn tänkt sig för om han känt till mer om Siv Berlins bakgrund och uppväxt. Hennes familj är full av akademiker. Hennes blivande föräldrar träffas på Tandläkarhögskolan. För Siv Berlins mamma är det en självklarhet att yrkesarbeta. När Siv Berlin är nio år skiljer sig föräldrarna. Hon bor med sin mamma och träffar pappan varannan söndag. Hon genomlider ett flertal skolbyten, bland annat till en gammaldags flickskola, för att sedan trivas betydligt bättre på Göteborgs handelsinstitut, dåtidens gymnasium med ekonomisk inriktning. Särskilt är det en lärare, den alltid elegant klädd Sune Kjellgren, som Siv fäster sig vid. Han är auktoriserad revisor och leder en revisionsbyrå som har uppdrag för stadens stora varv.

– När han talade om revisorsyrket så lyste hela hans ansikte upp. Där och då väcktes min lust att bli revisor. Att det skulle vara omöjligt bara för att jag var flicka ... det föll mig aldrig in, säger Siv Berlin.

Tillbaka till Handelshögskolans expedition. Ställd inför rektorns begäran kommer Siv Berlins svar utan minsta tvekan.

– Jag tittade honom i ögonen och sade att jag måste gå här. Jag ska ju bli revisor.

Och så blir det. Siv börjar studera och gör väl ifrån sig. Efter avklarad examen börjar hon söka jobb som revisorsassistent vilket visar sig vara ett trööstlöst företag. Ingen av stadens revisionsbyråer är beredda att anställa en kvinna och Siv bestämmer sig för att lämna Göteborg.

Utflykter från Kungstornet

Hon riktar blicken mot Stockholm och söker jobb hos Börje Lindebergs Revisionsbyrå. Efter anställ-

SIV BERLIN

Ålder:

93 år.

Bor:

Djursholm.

Familj:

Två barn, båda akademiker.

Intressen:

Spelar bridge, går på opera och teater.

ningsintervju i Båstad så börjar Siv arbeta hos Lindebergs i september 1954. Kontoret ligger i Kungstornet mitt på Kungsgatan i Stockholm. Här jobbar Barbro Werthén-Kylin, en av landets två kvinnor som vid den här tiden är medlemmar i FAR.

– Jag delade rum med Barbro och fick gott om tillfällen att studera hur hon hanterade kunderna i samband med bokslut och deklaration. Hon blev en viktig förebild.

Som revisorsassistent är Siv mycket ute hos kunder. Hon granskar handskrivna dagböcker och verifikationer och får ibland sällskap av byråns komptometroperatris som med hjälp av en komptometer (en slags analog miniräknare) kontrollräknar räkenskaperna. Enligt dåtidens regelverk ska en revisionsbyrå göra en kassainventering hos alla sina uppdragsgivare några gånger om året. Mardrömmen för revisorsassistenten är att kassainventeringen sammanfaller med löneutbetalningen. Alla löner betalas ut kontant med sedlar och mynt som läggs i kuvert.

– Om vi råkade göra misstaget att komma till ett företag vid löning fick vi ett hiskeligt sjå. Ibland valde vi att backa i dörren och komma tillbaka en annan dag.

När det gäller revisionsbyråns anställda och deras relation till kunderna är Börje Lindeberg mycket strikt.

– Han menade att jag i min roll som hans assistent var överställd alla, inklusive ledningen, på de företag som jag granskade. För att behålla mitt oberoende och respekten för mitt ämbete blev jag instruerad att aldrig lägga bort titlar och vara mycket återhållsam med mitt umgänge med kundens personal. Att äta lunch tillsammans med en kund var långt ifrån självklart.

Familjen hinder för delögarskap

Efter fem år på Lindebergs revisionsbyrå med erfarenhet från revision, företagsvärderingar och skatteärenden får Siv sin auktorisation av Stockholms Handelskammare i december 1959.

– Att bli auktoriserad var ett otroligt viktigt steg. Nu var basen för den åtråvärda karriären på plats.

Siv funderar över möjligheten att bredda sina erfarenheter, men ett problem är att det enligt FAR-medlemmarnas etik är förbjudet att ta medarbetare från varandra, vilket i praktiken gör det omöjligt att byta byrå. Siv lämnar Lindebergs, går en kurs i pedagogik och arbetar en period på Skatteverket, men längtar tillbaka till revisionsyrket. Efter ett års paus tackar hon ja till en tjänst hos Kollén & Orreby Revisionsbyrå. Sakta men säkert stiger hon i graderna. Hon har nu uppdrag som påskrivande revisor och 1961 blir hon medlem i FAR.

– FAR på den tiden var en liten och exklusiv elitorga-

För Siv Berlin har det varit både självklart och nödvändigt att stå upp för sig själv.

4

93 år. Förbluffande pigg.
Intellektuellt knivskarp.

”Jag hade det ganska tråkigt, men efter ett tag ändrade de sig och kunde tänka sig att låta mig träffa kunderna om de bara fick förklara att jag var en del av ett högst tillfälligt experiment.”

nisation. De som var med i FAR var mycket respekterade och ansågs mycket kunniga, så det var en stor ära att bli invald.

Parallellt med karriären bildar Siv familj. Hon träffar läkaren och sedermera professorn Maths Berlin och 1958 får de sitt första barn. För Siv är det mycket viktigt att ordna så att föräldraskapet inte påverkar hennes yrkesutövning.

–Männens yrkesliv påverkades aldrig av barnafödande och ville jag vara en i gänget så fick inte jobbet bli lidande. Ledigheten i samband med förlossningen var svår att undvika, men de lagstadgade tre lediga månaderna kunde vi korta något genom mixtrande med den lagstadgade semestern.

Efter att Siv varit mammaledig i knappt tre månader anställer familjen den första av en lång rad barnsköterskor.

–Vi hade alltid utbildade barnsköterskor. Det var inte billigt, men vi tyckte att det var värt det för tryggheten. Jag har inte missat en enda dags jobb på grund av sjukt barn. För jag visste att om jag gjorde det så skulle min karriär vara körd.

Men trots de vävlönlade barnsköterskorna och Sivs uppenbarligen starka engagemang för jobbet blir familjen ändå en karriärmässig black om foten. När hon i mitten av 1960-talet tar upp sin ambition att bli delägare med byråledaren Eric Orreby blir det nobben.

–Han sa att det inte var någon bra idé för mig eftersom jag hade barn och familj. Jag tyckte det var fel, men fann mig i det ändå. Trots allt så trivdes jag på byrån och hade bra arbetsvillkor. Man ska komma ihåg att samhället såg helt annorlunda ut då. Det fanns ännu ingen ambition om likställighet mellan kvinnor och män.

Kulturkrock i skyskrapan

När maken Maths får en forskartjänst i USA ordnar Siv en auskultanttjänst åt sig själv på revisionsbyrån Arthur Andersen i Chicago. Arthur Andersen är vid tidpunkten världens största revisionsfirma men har inga kvinnliga revisorer anställda. Hon får ett bra

arbetsrum högt upp i bolagets skyskrapa men hennes arbetsuppgifter är till en början begränsade till att studera manualer och arbetsmaterial eftersom byrån inte vågar utsätta sina kunder för chocken att träffa en kvinnlig revisor.

–Jag hade det ganska tråkigt, men efter ett tag ändrade de sig och kunde tänka sig att låta mig träffa kunderna om de bara fick förklara att jag var en del av ett högst tillfälligt experiment.

Trots den sega starten blir halvåret i Amerika lärorikt. Hon imponeras av amerikanarnas struktur, metoder för best practice och enhetlighet vad gäller arbetssätt.

Förändring i globaliserings spår

I slutet av 60-talet börjar arbetsuppgifterna inom revision att förändras. Uppdragen blir alltmer komplexa och kräver specialister, framför allt skattejurister. Globaliseringen tar fart och många mindre byråer ser sig tvungna att gå samman med större för att hänga med i utvecklingen. Efter ett flertal fusioner och sammanslagningar blir Kollén & Orreby en del av den nya byrån Sillén & Jakobsson. 1973 dör Eric Orreby hastigt under en tjänsteresa.

–Det var mycket sorgligt. Eric var en varm och stor personlighet. Han betydde mycket för mig, säger Siv.

Som närmaste medarbetare får Siv ta över en stor del av Eric Orrebys kundstock och blir efter ytterligare något år delägare i byrån. 1983 sker nästa stora skifte när Sillén & Jakobsson splittras och en del av byrån går samman med Bohlins, landets vid den här tiden största revisionsbyrå. Siv är en av byråns mest seniora revisorer, blir delägare i Bohlins, och uppfattar att hon blivit lovad en plats i styrelsen. Men snart visar det sig att en manlig kollega som är nästan tio år yngre och som hon själv varit med om att lära upp i yrket, blivit erbjuden styrelseplatsen.

–Jag sade till ledningen att det var oacceptabelt att hoppa över mig som hade längre erfarenhet och bredare kunskap.

Ledningen ger med sig och Siv får sin styrelseplats.

Siv Berlin har slutat med skogspromenader, men trädgården sköter hon fortfarande om.

Allvar. Svårigheter.
Framgångar. Glädje.
Siv Berlin kan se tillbaka
på ett rikt yrkesliv.

Men att som kvinna kräva sin rätt i en mansdominerad värld har sitt pris.

– Jag förklarade för min kollega precis som det var. Tyvärr blev vår relation aldrig densamma efter det. Det är en av de saker jag är ledsen över när jag tänker tillbaka.

Efter förändringar i det utländska samarbetet bytte Bohlins så småningom namn till KPMG och här stannar Siv till pensioneringen 1997.

Höjdpunkten på karriären

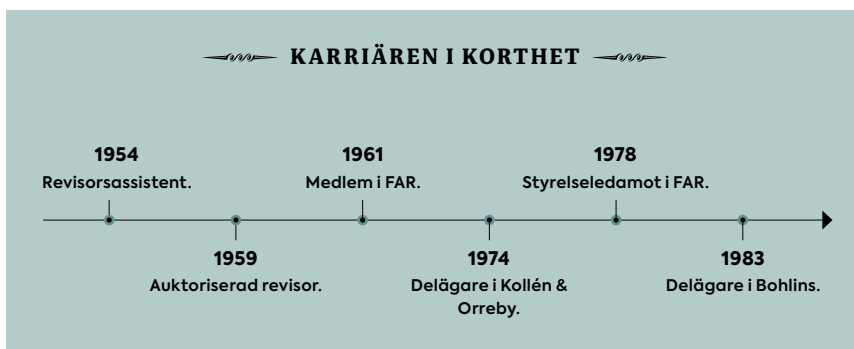
Under nästan hela sin yrkeskarriär lägger Siv mycket tid och engagemang i FAR. Mycket av arbetet inom FAR bedrivs i olika kommittéer. Den första bar namnet *Arbetsgruppen* och under några år är Siv dess ordförande. Uppgiften är att diskutera fritt kring olika yrkesfrågor. Bland annat inspirerad av sin amerikanska erfarenhet arbetar hon för en modernisering av yrket. Långt in på andra hälften av 1900-talet är det revisorns personliga kunskap som är själva garanten för revisionens kvalitet. Men nu är ambitionen att skapa regler och standards som både garanterar kvaliteten och ökar enhetligheten på kårens arbete. Siv kommer bland annat att påverka framtagandet av FAR:s etiska regler. När FAR:s ledning presenterar ett första förslag framför hon sin åsikt med sedvanlig rättframhet.

– När jag sade att förslaget hade stora brister och var illa formulerat, blev den dåvarande ordföranden fly förbannad. På den tiden förväntade sig ledningen att medlemmarna skulle vara vördnadsfulla. Men när vi

sågs på gatan efter mötet så erkände ordföranden att jag hade rätt.

1978 blir Siv Berlin som första kvinna någonsin invald i FAR:s styrelse. På Sivs initiativ bildas en disciplin-kommitté med ansvar för inkommande disciplinären. Hon är också ledande i arbetet med att vidmakthålla kunskapskvaliteten hos FAR:s medlemmar genom att FAR inför prov för blivande medlemmar. Proven författas av anställda hos revisionsbyråerna och godkänns av en för ändamålet inrättad kommitté. Såväl proven som disciplinnämndens uppgifter sköts numera av en statlig myndighet, Revisorsinspektionen.

– För mig var arbetet i FAR:s styrelse en höjdpunkt och förändringarna vi genomförde är ett kvitto på att jag gjort avtryck. ☺

FAR 100 år!

Följ med på en resa som skildrar branschen och FAR:s utveckling de senaste 100 åren. Här är några av de viktigaste milstolparna.

texter: **Johanna Junglert,**
Centrum för Näringslivshistoria
illustrationer: **Pia Koskela**

FOTO: MIKAEL SJÖBERG

Från revisorsorganisation till branschorganisation på 100 år

När vi började planera för FAR:s 100-årsjubileum väcktes min nyfikenhet på FAR:s och branschens historia. Och i dessa tider, då information och fakta sällan är mer än ett knapptryck bort, var det enkelt att snabbt hitta källor som beskriver utvecklingen av branschen och FAR:s resa från revisorsorganisation till branschorganisation med utbildnings- och förlagsverksamhet.

Under årtiondena kring tiden då FAR bildades handlar det mesta om revisorsprofessionens framväxt och revisionens betydelse för näringsliv och samhälle. Utvecklingen har skett etappvis, ofta som en följd av händelser i omvärlden, som Krugerkraschen 1932 och införandet av en ny aktiebolagslag 1944 som fick stor betydelse för revisorer.

MEN HISTORIEN STRÄCKER sig längre bakåt i tiden än så. Visste du till exempel att spår av revisorers nuvarande yrkesspråk kan skönjas redan i den första kända revisionsberättelsen från 1652, för Norrländska Tjärutredningskompaniet, där revisorerna ger företagsledningen ansvarsfrihet?

Eller att de första kvinnliga revisorerna, systrarna Thyra och Dagmar Svensson, auktoriserades redan 1914. Att de var före sin tid visas inte minst av att det dröjde hela 37 år tills nästa kvinnliga FAR-revisor blev auktoriserad. I dag, runt 70 år senare, är bilden en helt annan. Allt fler kvinnor blir delägare och har höga positioner i branschen. Och på VD-nivå i de större byråerna är kvinnorna i dag i majoritet.

Sedan 1923 har FAR genomgått flera förändringar. En av de mest betydande är välkommandet av nya medlemskategorier, först godkända revisorer och specialister och senare även skatterådgivare och redovisnings- och lönekonsulter.

Framtiden är ännu ett oskrivet kort. Men klart är att de vägval och prioriteringar vi gör i dag kommer att ha betydelse för FAR och branschens möjligheter att göra nytta för näringsliv och samhälle även de kommande hundra åren. ●

KARIN APELMAN, generalsekreterare och VD i FAR

1923

Föreningen auktoriserade revisorer (FAR) bildas den 26 maj.

1931
FAR får en representant i Handelskamrarnas Centrala Revisorsnämnd.

1933
FAR utarbetar sina första etiska regler.

1944
1944 års aktiebolag med flera nyheter. Bland annat blir titlarna "auktoriserad revisor" och "godkänd granskningsman" förbehållna de som auktoriserats eller godkänts av en handelskammare.

1967
Utkastet till den första rekommendationen i revision ges ut: *Grundläggande principer för utförande av revision i svenska aktiebolag*.

1949
Ledamotförteckningen börjar användas i utbildningssyfte.

1978
Brottsförebyggande rådet (BRÅ) presenterar en pm angående hur ekonomisk brottslighet ska bekämpas. Det leder till att alla nystartade aktiebolag från och med 1 januari 1982 åläggs att utse en revisor.

1975
Första numret av tidningen Balans kommer ut.

2001
FAR bildar en ny organisation. Namnet är inte längre en förkortning.

1982
FAR och SRS slår ihop sina utbildningsavdelningar och bildar Institutet för Revisorsutbildning HB (IREV).

2013
FAR online lanseras.

2016
FAR upprättar sin första hållbarhetsredovisning.

2023

... det den 26 maj 1923 klockan 10.30 på förmiddagen hölls konstituerande sammanträde med "Föreningen Auktoriserade revisorer". Sammanträdet hölls på Handelshögskolan i Stockholm och 15 personer deltog. Det framgår av det protokoll som Seth Svensson skrivit. Oskar Sillén blev FAR:s första ordförande 1923–1941. Numera byter FAR ordförande vartannat år. Hans Warén, som valdes till ordförande 2022, är FAR:s 38:e ordförande.

... det till stämman 1973 fanns ett provnummer av en tänkt tidskrift tillgänglig för deltagarna? Tidigare det året hade styrelsen avsatt 25 000 kronor för tryck av tidningen, som skrevs av revisorerna Björn Markland och Ingvar Pramhäll. Diskussionen om tidskriftens vara eller inte vara blev lång. Någon varnade för att en tidskrift skulle sänka föreningens ekonomi, medan en annan talare siade att det inte skulle finnas något att skriva om efter två eller tre nummer. Mer fanns inte att säga om revision. Men trots dessa invändningar klubbades beslutet igenom och 1975 kom Balans ut med sitt första nummer.

Visste du att ...

... det sägs att FAR anordnade datakurs för sina medlemmar så tidigt som i slutet av 50-talet. På FAR:s årsmöte 1956 var direktör K E Schang inbjuden för att föreläsa om "principerna för en databehandlande elektronmaskin". I början av 70-talet gav FAR ut två skrifter i ämnet. FAR:s kansli fick vänta till 1982 innan den första datorn dök upp. I dag finns det naturligtvis lika många datorer som anställda på kontoret på Fleminggatan i Stockholm. Och några till.

... menyn till FAR:s jubileumsfest den 21 september i Stadshuset i Stockholm har hållbarhet och kvalitet som fokus? Men vad bjöds det på 1948 när det vankades finkalas i samband med FAR:s 25-årsjubileum? Då stod följande på menyn:

- Champinjonsoppa
- Bordure och Sjötingsfilet à la Royal
- Kall anka i portvinsgelé med waldorfsallad
- Mandelspäckade curacaopäron med pistacheglass och dessertkakor

FAR 2023 bjuder på sparris, hälleflundra och vaniljbavaroise.

Vilken meny skulle du välja?

... när den åttonde nordiska revisorskongressen hölls i Stockholm 1959 rådde det värmebölja i staden med upp till 30 grader i skuggan. När det blev dags för den traditionella festmottagningen föreslogs "allmän kavajavtagning för herrarna". Enligt kongressboken "smalt konvensansens is, och munterhet och nordisk förbrödning tog fart".

1923

Åren efter sekelskiftet 1900 genomgår Sverige stora förändringar och antalet företag ökar. Ett par decennier senare har många av företagen gått under men de så kallade snilleföretagen, som Aga och LM Ericson, överlever. I revisorsbranschen ser man ett behov av att samla auktoriserade revisorer i en organisation – FAR.

Samhället

1923 finns både första världskriget med dess hungersnöd och spanska sjukans förödande konsekvenser färskt i minnet. Krigets efterverkan på ekonomin är också ett faktum. I början av 1920-talet klarar många företag inte av sina lån, vilket leder till en bankkras och ökad arbetslöshet. Redan i slutet på 1923 vänder det dock. 1920-talet kommer att bli en instabil period även politiskt där motsättningarna mellan arbetstagare och arbetsgivare är framträdande. Trångboddheten bland arbetare ökar och i städerna uppstår bostadsbrist.

Så ser revisorsbranschen ut

I början på 1920-talet jobbar de flesta revisorer i egen regi. Vissa bedriver samarbete genom att de delar på lokaler och kostnader för utrustning. Ett tidigt exempel är aktiebolaget Revisionskammaren i Stockholm som drivs av de första kvinnorna som auktoriserats: systarna Thyra och Dagmar Svensson. De driver företaget tillsammans fram tills Dagmars tidiga död 1922. Vid AB Industribyrån (dotterbolag till Sveriges Industriförbund) arbetar tre auktoriserade revisorer. På Malm Morgsgatan 2 i Stockholm har fyra auktoriserade revisorer sin adress. Resterande auktoriserade

FOTO: STADSMUSEET I STOCKHOLM

Nybrogatan 46 och 48 i Stockholm 1907.

revisorer är ensamt verksam på sin angivna kontorsadress, enligt FAR:s ledamotsförteckning för 1923. De stora revisionsföretagens tid är ännu inte kommen. Branschens tillväxt sker förhållandevis långsamt – det är nämligen inte helt lätt att bli auktoriserad.

Revisorernas professionalisering

1912 auktoriseras de första revisorerna av Stockholms Handelskammare och 1919 inrättas en central revisorsnämnd. Revisorernas yrkesroll stärks genom två aktiebolagslagstiftningar: 1895 års aktiebolagslag som lagstiftar att styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper ska granskas av en eller flera revisorer och 1910 års aktiebolagslag som slår fast att den som är i bolagets eller styrelsens tjänst inte kan utses till revisor. Lagen

bestämmer också att revisorerna har rätt att när som helst kräva att se bolagets alla böcker.

1923 är kravet på att bli auktoriserad revisor att hen ska vara en "välfrejdad" (välartad och med gott rykte) svensk man eller kvinna som fyllt 25 år och har en examen från Handelshögskolan i Stockholm. I examen ska det ingå nationalekonomi med statistik, handelsteknik samt stats- och rättskunskap. För stats- och rättskunskap krävs att hen har betyget "med beröm godkänd". Därefter ska hen ha genomgått tre års praktik hos en yrkesverksam revisor. Med titeln auktoriserad revisor kommer också att hen inte får försörja sig på annat sätt än som revisor, vilket kunde orsaka besvär för de tidiga revisorerna.

En typisk revision

1923 existerar inte ett överflöd av rekommendationer eller riktlinjer om hur en revisionsprocess ska gå till. Svenska Revisors Samfundet (SRS) gav 1902 ut *Vägledning för revisorer* som var 20 sidor lång. Den föreslog hur revisorstillstyrkanden kunde formuleras. Revisorslegendaren Oscar Sillén får 1912 i uppdrag av Svenska Industriförbundet att ta

Oscar Sillén.

Sverige genomgår stora förändringar.

”1923 är kravet på att bli auktoriserad revisor att hen ska vara en ”välfrejdad” (välartad och med gott rykte) svensk man eller kvinna som fyllt 25 år och har en examen från Handelshögskolan i Stockholm.”

fram riktlinjer för hur en revision ska gå till, och dessa tycks användas av revisorer även utanför förbundet fram till mitten av 1920-talet. I riktlinjerna förespråkar Sillén en grundlig granskning av räkenskaper, framför allt av kassaflöden och verifikationer. Att ta stickprover är ännu inte det vanliga arbetssättet och hans synsätt beskrivs som en ”totalgranskning”. Sillén menar också att revisorn ska se till att de personer som arbetat med företagets bokföring ska ta semester medan revisionen pågår.

FAR 1923

Vid starten av Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) har föreningen 20 medlemmar. Oscar Sillén sänder i maj 1923 ut frågan till landets auktoriserade revisorer om

de är intresserade av en förening. Tio svar inkommer. Den konstituerande stämman hålls på Handelshögskolan den 26 maj. 15 revisorer deltar och Oscar Sillén vals till ordförande, ett ämbete han har till 1941. Frågan om en svensk förening för auktoriserade revisorer hade väckts när revisorerna i Kristiania (i dag Oslo) tagit upp frågan om att hålla en skandinavisk revisorskonferens.

En viktig angelägenhet för FAR är skyddandet av titeln ”auktoriserad revisor”. Vid bildandet finns redan en förening för revisorer: Svenska Revisors Samfundet (SRS) som bildats 1899. SRS skiljer sig ifrån FAR genom att deras medlemmar inte behöver vara auktoriserade. De behöver inte heller vara revisorer på heltid och SRS har inte krav på formell yrkesutbildning för sina medlemmar.

Kvinnorna engageras när
männerna är inkallade.

Revisorsamfundet tittar
på hålkortsmaskiner.

Ransoneringskort.

1944

Stora delar av världen befinner sig i krig. I Sverige märks det bland annat genom ransonering av livsmedel och att stora verkstadsföretag engageras för krigsindustrin. FAR har under det senaste decenniet ägnat sig åt att utveckla etiska regler. Att förbättra revisorernas rykte efter den omtumlande Kreugerkraschen 1932 är prioriterat.

Samhället

Sverige håller sig utanför kriget men samhället är ändå påverkat. Under kriget är cirka 400 000 män inkallade till krigsberedskap kring gränserna och kvinnorna engageras i Lottakårer. Ransonering av livsmedel som kaffe och socker är nödvändigt. Under denna tid är också folkhemmet under uppbyggnad. 1944 presenterar Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti (SAP) ett efterkrigsprogram som ska verka för full sysselsättning, höjd levnadsstandard, ökad demokrati inom näringslivet samt ökad produktion.

Så ser revisorsbranschen ut

Majoriteten av revisionsföretagen är vid tiden fortfarande enmansföretag. Utvecklingen mot större företag inom branschen går långsamt, men under 1930-talet har de revisorer som är med och lägger grunden till de byråer som senare kommer att bli kända som "Big Four" blivit auktoriserade. I samband med Kreugerkraschen 1932 etableras Price Waterhouse i Sverige. De har fått i uppdrag att reda ut vad som egentligen hade skett i industrimannen Ivar Kreugers imperium. Byrån blir den första

Revisorskongress i början 1930-talet ...

Ivar Kreuger.

1946 ges den fem sidor långa artikeln *Nya aktiebolagens bestämmelser om revisorer* ut.

1970

Olof Palme har precis tillträtt som statsminister. Volvo är Sveriges största företag, och näringslivet internationaliseras när fler och fler utländska företag etablerar dotterbolag i Sverige. FAR skapar ett "modellföretag" som ska kunna användas för praktikfall, inspirerad av internationell revisionspraxis.

FAR:s 50-årsbankett.

Samhället

Olof Palme är statsminister och det har 1970 gått två år efter de händelser som benämns som Maj-revolten, i vilken studenter ockuperar ett kårhus och där demonstranter försöker avbryta en tennis-match i Båstad mellan Sverige och Rhodesia. Det finns en stark vänstervåg i samhället, bostadsbristen byggs bort genom miljonprogrammen och levnadsstandarden i Sverige ökar. Under perioden från 1950 till 1970 har antalet aktiebolag mer än tredubblats och elektroniken får under 1970-talet ett genombrott inom verkstadsindustrin. Trots det närmar sig slutet av industrialismens guldålder i Sverige.

Olof Palme.

FOTO: FIRMA HAGBLOM-FOTO, WIKIMEDIA COMMONS (CC BY)

Så ser revisorsbranschen ut

I början på 1970-talet har firmorna växt i storlek och ungefär 20 procent av FAR:s medlemmar är anställda vid någon av de största byråerna: Bohlins Revisionsbyrå, Öhrlings revisionsbyrå, Hagströms & Bredberg Revisionsbyrå. Perioden 1962–1971 grundas 70 nya firmor. År 1971 finns det 900 godkända granskningsmän och 452 auktoriserade revisorer. Under 1960-talet inleder flera revisorsbyråer samarbete med internationella partners. 1962 har till exempel

"FAR är tidigt ute med att ge sig in i it-världen, redan på 1960-talet startar FAR en databehandlingskommitté."

Miljonprogrammet växer fram.

Öhrlingsrevisionsbyrå blivit medlem i Coopers & Lybrand, vid tiden en av de ledande byråerna internationellt.

Revisorernas professionalisering

Det är fortfarande 1944 års aktiebolagslag som är gällande 1970. Men utvecklingen av revisorsprofessionen är i rörelse: 1970 tillsätts en utredning om auktoriseringen av revisorer, vilket leder till att från och med 1973 blir Kommerskollegium den myndighet som ansvarar för frågor om auktorisation och godkännande av revisorer, samt utövar tillsyn över revisorers verksamhet. Staten tar alltså över auktoriseringsförfarandet.

För att bli auktoriserad 1970 ser kraven ut ungefär som tidigare. I examen från en handelshögskola ska ämnena handelsteknik, rättsvetenskap och nationalekonomi ingå. Det finns också krav på att hen skulle gjort sig känd för sin "redbarhet".

En typisk revision

I början på 1970-talet ändras revisorernas arbetssätt. Utvecklingen går ifrån detaljgranskning, i vilket ett vanligt arbetssätt var att granska var tionde post, till internkontroll där befattningshavarnas befogenhetsområden definieras och att en handfull transaktioner granskas utifrån olika aspekter. Rutiner ska granskas och i revisionen görs flödesscheman. En stor förändring är nu också att företagen kan ha datorbaserade redovisningssystem, vilket kan komplicera revisionen. Till hjälp finns bland annat FAR:s småskrift som berör frågan – *Synpunkter på revision av datorbaserade redovisningssystem*.

FAR 1970

1970 har FAR 356 revisorer som medlemmar. I samband med att utländska företag etablerar dotterbolag i Sverige skapas ett nytt behov av internationellt perspektiv

på revision. Därför tillsätter FAR en grupp som skapar ett modellföretag som kan användas i praktikfall. Det leder i september 1970 fram till det 235 sidor långa praktikfallet "Modulmaskiner", inspirerat av utländska förebilder. Praktikfallet får stort genomslag.

Det läggs fram på ett seminarium i London anordnat av FAR, och arbetsgruppen åker på turné i Sverige och håller seminarier om praktikfallet. Det blir ett stort steg mot nya och modernare revisionsmetoder som fokuserar på intern kontroll.

1967 publicerar FAR:s revisionskommitté ett förslag till "Grundläggande principer för utförande av revision i svenska aktiebolag". Den slutgiltiga versionen publiceras 1971. Med dessa blir Sverige det tredje landet i världen som publicerar rekommendationer för revision. FAR är även tidigt ute med att ge sig in i it-världen, redan på 1960-talet startar FAR en databehandlingskommitté.

Demonstrationerna om löntagarfonderna 4 oktober 1983.

Yuppie från engelskans Young Urban People kom att bli ett begrepp.

1988

I Sverige råder högkonjunktur i mitten av 1980-talet. Yuppie-kulturen frodades i finansvärlden och mobiltelefonerna blir kända som yuppienallar. FAR slopar förbudet mot marknadsföring för sina medlemmar och ägnar sig åt informationsspridning genom utbildningar och skrifter.

Samhället

1980-talet förknippas ofta med framåtanda och går till historien som det "glada 80-talet". Men 1988 har det endast gått två år sedan statsminister Olof Palme mördats på Sveavägen och ett år sedan börskraschen känd som svarta måndagen ägt rum, den största börsnedgången sedan trettio-talet. En stor fråga inom politiken är frågan om löntagarfondernas vara eller icke vara, som i början på 1980-talet orsakar en stor demonstration i Stockholm med tiotusentals deltagare. Och vid valet 1988 kommer Miljöpartiet för första gången in i riksdagen.

Så ser revisorsbranschen ut

Under denna tid ökar både revisorerna och byråerna i antal. Byråerna växer även i storlek och många fusioneras. I slutet av 1980-talet har revisionsbyråernas tjänsteutbud utvidgats till att även innehålla konsulttjänster inom skatte- och redovisningsrådgivning. 1987 arbetar ungefär 6 000 redovisningskonsulter vid byråer med godkända eller auktoriserade revisorer. Godkända granskningsmän har fått en ny titel – de är från och

DET HÄR ÄR FAR AV IDAG

Balans har i fem årtionden uppmärksammat tillståndet av den svenska revisionsbranschen. Vi har följt utvecklingen av både en yrke och en yrkesförening - FAR.

Nu kommer en dokumentation till vidare utvärdering i ett nytt perspektiv. I detta och kommande nummer visar vi hur föreningen och yrket ser ut idag.

Vi återgår med följande:

Förhållanden. Antalet medlemmar i FAR har under de senaste årtionden varit stort och varierat. Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR. Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR. Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR.

Såväl utveckling som FAR har varit en viktig del av den svenska revisionsbranschen. Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR. Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR.

Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR. Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR. Det har varit en stor del av den svenska revisionsbranschen som varit medlem i FAR.

Balans har sedan starten skildrat utvecklingen i branschen.

med 1973 godkända revisorer. Utbildningskraven för de godkända revisorerna har höjts och de två yrkesgrupperna kan därefter inte längre anses vara två separata yrkeskategorier.

Revisorernas professionalisering

I och med att Kommerskollegiet 1973 övertar auktoriseringen av revisorer kommer Förordning om auktorisation och godkännande av revisorer (SFS 1973:221). I samband med förordningen införs affärsverksamhetsförbud, vilket innebär att revisorn inte får ha sidoverksamhet eller bindningar som kan hindra ett oberoende. Dock med möjligheter till dispens.

1983 års tillägg till aktiebolagslagen lagstadgar att alla nystartade aktiebolag ska ha minst en godkänd eller auktoriserad revisor. 1988 kommer ytterligare en ändring som gör att lagen nu även omfattar äldre aktiebolag. Bakgrunden till lagändringen är en promemoria från Brottförebyggande rådet (BRÅ) som konstaterar att ekonomisk brottslighet ofta sker i mindre företag.

1988 är kraven för att bli auktori-

Yrkesfrågor i fokus.

serad revisor att hen bland annat ska vara myndig, bosatt i Sverige och ej i konkurs. Hen ska ha avlagt en ekonomexamen eller annan likvärdig examen vid svenskt universitet eller högskola, ha fem års praktisk erfarenhet från revisorsyrket och slutligen: "vara känd för redbarhet och även i övrigt finnas lämplig att utöva revisionsverksamhet".

En typisk revision

I samband att byråerna ansluter sig till internationella samarbetspartners går utvecklingen mot att de större byråerna utvecklar sina egna revisionsfilosofier, egna utbildningar och revisionstekniker. Men de har samma regler att förhålla sig till. I och med 1975-års aktiebolagslag har revisorerna fått ökad arbetsbörda då lagen ställer högre krav på aktiebolagens årsredovisningar och koncernredovisningar, vilket ökar informationsmängden att granska. Årsredovisningen ska granskas utifrån "god revisionssed" (vad det innebär får yrkeskåren även fortsatt komma fram till själv och behåller därmed sin tradition av självreglering) I och med 1983 års tillägg till aktiebolagslagen är

revisorerna nu också skyldiga att övervaka huruvida bolagen uppfyller sina skyldigheter utifrån gällande lagstiftning och att anmäla vid misstanke om ekonomiska brott.

FAR 1988

1988 har FAR cirka 1 600 medlemmar. Den första januari 1982 har FAR och SRS slagit ihop sina utbildningsavdelningar och bildat Institutet för Revisorsutbildning HB (IREV), Kursutbudet fokuserar på redovisning, revision och skattefrågor. FAR har också det senaste decenniet ökat sin informationspridning: FAR:s första nummer av tidningen Balans ges ut 1975 och 1979 kommer den första utgåvan av Samlingsvolymen. Den senare är en utgivning som är ämnad att samla alla bestämmelser, rekommendationer och uttalanden som en revisor behöver ha lätt åtkomst till.

På 1980-talet släpper FAR sitt annonseringsförbud för medlemmarna, något som gällt sedan starten. Detta öppnar upp för att byråerna även kan marknadsföra andra tjänster än revision, och kan kopplas ihop med en ökad kommersialisering av branschen.

1995

Sverige är från och med 1995 medlemmar i EU. Internets möjligheter får stor uppmärksamhet och perioden går till historien genom it-boomen, i vilken nya dotcom-bolag lockar till sig entusiastiska investerare. Inom FAR har man nyligen startat en blivande framgångssaga: FAR Förlag AB.

Samhället

I början på 1990-talet spricker fastighetsbubblan och många i Sverige får tvåsiffriga räntor på sina bostadslån. Även arbetslöshet är kraftigt stigande. 1994 har 52,3 procent av Sveriges befolkning röstat ja till EU-medlemskap och från och med 1 januari 1995 är Sverige ett EU-land.

När Netscape börsintroduceras börjar hypen kring it-bolag. I Sverige blir Spray pionjärer inom området och de får göra flera stora företags första webbsidor. Under denna period växer de svenska företagen och verksamheterna inom många stora koncerner blir alltmer internationell.

Så ser revisorsbranschen ut

Under 1990-talet ökar de största byråerna sin dominans som arbetsgivare åt de auktoriserade revisorerna.

I slutet av årtiondet är 74 procent av FAR:s revisorer anställda vid någon av de åtta största byråerna. De flesta inom "Big 8" har nu kopplingar till brittisk-amerikanska allianser och tar sina namn efter de internationella samarbetspartnerna. En stor del av byråerna utanför Stockholm är däremot enmansföretag. Byråerna har en fortsatt bredd i sina verksamheter och tjänster som "Management Consulting" är populära.

I slutet av 1990-talet är 74 procent av FAR:s revisorer anställda inom Big 8.

Revisorernas professionalisering

I samband med Sveriges inträde i EU reformeras auktoriseringen och tillsynen av revisorer. En ny myndighet inrättas: Revisorsnämnden. Det tillkommer också en ny lag: 1995 års revisorslag. Den är en del av den svenska anpassningen till EG:s åttonde bolagsdirektiv. Genom lagen ändras förbudet för en revisor att ägna sig åt annat än revisionsverksamhet. Nu innebär det endast ett förbud om utövandet kan påverka revisorns oberoende. Direktivet

syftar också till att alla medlemsstaterna ska ha ett likvärdigt minsta skydd för aktieägare, anställda, tredje man och allmänheten. Ett sätt att uppnå detta är att säkra att kvalifikationskraven för revisorer ska vara lika i alla medlemsländer. Därför inrättas en revisorsexamen vid Revisorsnämnden.

De nya kraven för att bli auktoriserad är att hen ska ha avlagt högre revisorsexamen hos Revisorsnämnden. Det krävs vidare 160 poäng teoretisk utbildning vid svenskt universitet eller högskola

FAR är en del av IFAC.

(120 poäng för de godkända revisorerna). Hen ska också ha fem års praktiskt erfarenhet av yrket, varav minst tre år ska vara hos en auktoriserad revisor eller ett auktoriserat revisionsbolag.

En typisk revision

1991 ger FAR ut *Revisionsprocessen* som ska ersätta de tidigare gällande rekommendationerna om revision. Ambitionen med rekommendationen är att FAR ska ta ett enhetligt grepp om rekommendationerna och att processen i viss utsträckning ska vara anpassad efter internationella rekommendationer. Ett utmärkande drag är att de bygger på principer, och inte skallkrav, och att de därigenom ställer krav på revisorernas eget omdöme och självständighet. Under 1990-talet sker en mycket snabb utveckling inom it, som också ställer nya krav på revisorerna. I *Revisionsprocessen* beskrivs hur en revisor kan behöva ta hjälp av en ADB-specialist (Automatisk databehandling).

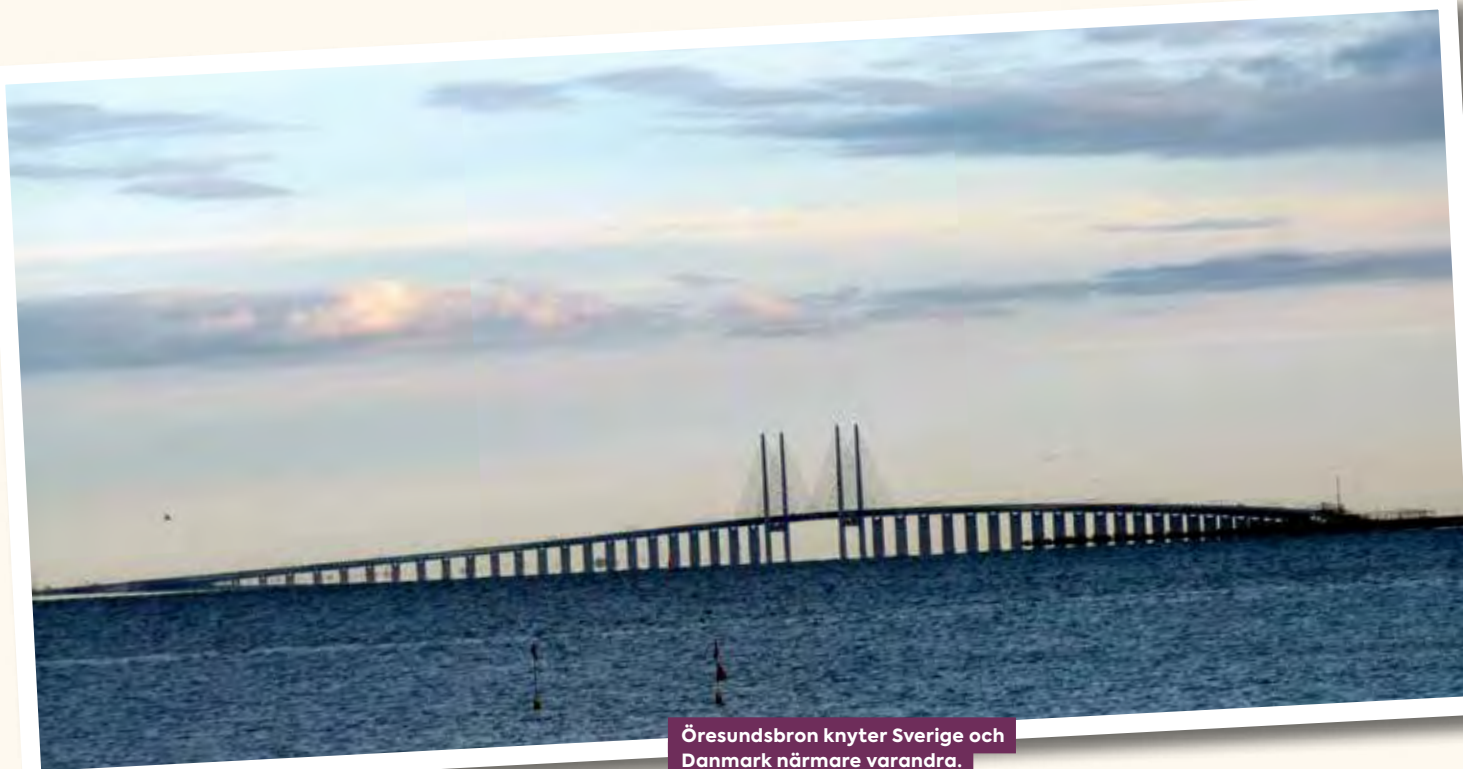
FAR 1995

1995 är nästan alla av Sveriges 2200 auktoriserade revisorer medlemmar i FAR.

I början av 1980-talet har FAR och SRS skapat ett informations-samarbete: FAR/SRS info AB. Det samarbetet genererar bland annat ett gemensamt nyhetsbrev. När informations-samarbetet avvecklas startar FAR i stället 1993 ett eget förlag, FAR Förlag AB. Produkter som ges ut är FAR INFO, Nytt från revisorn, FAR CD och FAR-kalendern, och den tidigare succén *Samlingsvolymen*.

Under 1990-talet arbetar FAR också med Redovisningsrådet som bildas på FAR:s initiativ 1989. I Redovisningsrådet samlas FAR, Bokföringsnämnden och Industrieförbundet under samma tak där de tillsammans ska utveckla god redovisningssed. Redovisningsrådets rekommendationer får inriktningen att svensk redovisning skulle följa International Accounting Standards (IAS).

”I samband med Sveriges inträde i EU reformeras auktoriseringen och tillsynen av revisorer. En ny myndighet inrättas: Revisorsnämnden.”

Öresundsbron knyter Sverige och Danmark närmare varandra.

2001

I Sverige är ekonomin påverkad av att it-bubblan spruckit ett år tidigare, vilket resulterat i ett kraftigt börsras. Och i september 2001 skakas världen av terrorattackerna mot World Trade Center i New York. Inom FAR skapar man en ny branschorganisation, som tillåter fler yrkeskategorier som medlemmar.

Samhället

I Sverige har Svenska kyrkan nyligen skilts från staten. Och landet har nyligen kopplats ihop med Danmark genom invigningen av Öresundsbron den 1 juli 2000. Inför millennieskiftet har man befarat att den så kallade millenniebuggen ska orsaka att viktiga system kollapsar, men det blir aldrig några större problem. Några månader in på år 2000 spricker it-bubblan och orsakar ett börsras på Stockholmsbörsen som varar i flera år. 1990-talets höga arbetslöshet börjar däremot vända vid 2000-talets början.

Revisorsbranschen

Branschens marknadskoncentration fortsätter och de största bolagen blir allt större. Under 2001 blir "Big 5" i stället "Big 4" när byrån Arthur Andersen, som har ungefär 85 000 anställda över hela världen, går omkull. Byrån skakas av en skandal som uppdagas i samband med det amerikanska bolaget Enron Corporations konkurs då det avslöjas avancerade bokföringsbrott. Trots att revisorn vid Arthur Andersen angett en ren revisionsberättelse.

Skandal skakar branschen.

FAR öppnar upp för redovisningskonsulter.

Godkända revisorer välkomnas.

IT-bubblan spricker.

”I och med den nya lagstiftningen blir revisorn skyldig att kontrollera sitt oberoende gentemot sin uppdragsgivare och att därefter dokumentera den genomförda analysen.”

De tre största byråerna i Sverige är också de äldsta: Öhrlings Pricewaterhousecoopers, Ernst & Young och KPMG Bohlins. Vissa av byråerna har delat upp sin verksamhet i olika bolag beroende på om det är traditionella revisions-tjänster eller bokföringstjänster. Vid millennieskiftet innefattar byråernas tjänsteutbud bland annat rådgivning inom områden som företagsanalys, företagsutveckling och finansiell analys.

Revisorernas professionalisering

En nyhet i Revisorslag 2001:883 är att där lagstiftas den så kallade ”Analysmodellen”, ett verktyg för revisorerna att kontrollera sitt oberoende gentemot uppdragsgivaren i varje enskilt fall. Lagen använder dock termerna ”opartiska”, ”självständiga” och ”objektiva. Modellen bygger på en liknande i EU:s revisorsdirektiv.

Ett nytt tillägg till årsredovisningslagen ska säkerställa förtro-

det för revisors oberoende: nu ska revisorns totala arvode redovisas i det granskade bolagets årsredovisning, uppdelat på revisionsarvode och annat arvode.

För att bli auktoriserad 2001 behöver den sökande, utöver en revisorsexamen, under fem år utövat minst 1 500 timmar av revision. Av dessa timmar ska mer än hälften avsett revision av juridiska personer som enligt lag är skyldiga att anlita en godkänd eller auktoriserad revisor. Klienterna ska också vara verksamma inom olika typer av branscher. I övrigt ska revisorn vara redbar och i övrigt lämplig att utöva revisionsverksamhet.

Buggen som uteblev vid millennieskiftet.

En typisk revison

I och med den nya lagstiftningen blir revisorn skyldig att kontrollera sitt oberoende gentemot sin uppdragsgivare och att därefter dokumentera den genomförda analysen.

Genom analysmodellen ska hen nu ta ställning till olika typer av hot: egenintresse, självgranskning, partsställning, vänskap och skrämselhot.

Egenintresse till exempel avser huruvida hen har ekonomiskt intresse i verksamheten hen granskar. Med självgranskningshotet menas att revisorn måste kontrollera huruvida hen redan har tagit ställning till det som ska granskas.

FAR 2021

FAR har 2001 nyligen firat 75 år och har ungefär 2 300 medlemmar. Den 1 mars 2001 omvandlas Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) med en ny organisation som kort och gott får namnet FAR. Nu får även godkända revisorer och andra specialister bli medlemmar. Bakgrunden till det beslutet är att det vid byråerna ofta finns affärsjurister, skattekonsulter, redovisnings-specialister och corporate finance-specialister anställda.

FAR:s internationella engagemang har vid millennieskiftet ökat. Föreningen är med i International Federation of Accountants (IFAC), International Accounting Standards Committee (IASC), den europeiska federationen FEE och Nordiska Revisorsförbundet.

2023

Sverige är inne i period av inflation med ökande matpriser och stigande boräntor, till följd av Rysslands invasion av Ukraina och en ökad efterfrågan efter pandemiåren. Världen fascinerar och förfäras av AI-teknikens snabba utveckling. Inom FAR är hållbarhet centralt och organisationen firar 100 år.

Samhället

Sverige har tillsammans med resten av världen genomgått flera år av pandemi där landets strategi för att hantera viruset mottog stor uppmärksamhet globalt och vars utfall nu utreds. I februari 2022 invaderas Ukraina av Ryssland och kriget har pågått sedan dess. Till en följd av kriget har Sverige en pågående ansökan om att bli medlem i försvarssamarbetet NATO. Effekterna av pandemin och kriget märks på den svenska ekonomin genom en hög inflation som påverkar många vardag.

Så ser revisorsbranschen ut

De som i dag benämns "Big 4" består av Deloitte, EY, KPMG och PwC. Samtliga har fler än 200 000 anställda världen över. Samtidigt har 95 procent av företagen i branschen fem eller färre anställda. De största företagen har en mycket stor bredd i sitt tjänsteutbud, till exempel inom management, HR, it, cybersäkerhet och hållbarhet.

Det finns en pågående utveckling mot att allt fler orter i Sverige saknar en auktoriserad revisor. Även antalet auktoriserade revisorer i stort minskar, något som den ansvariga myndigheten Revisorsinspektionen de senaste

CSRD i fokus.

åren har uttryckt oro inför.

Branschen som historiskt sett varit mansdominerad börjar nu närma sig jämna nivåer mellan könen då antalet auktoriserade kvinnor de fem senaste åren ökat med fem procent.

Revisorernas professionalisering

2010 avskaffas revisionsplikten för mindre aktiebolag. Avskaffandet ska minska bolagens administrativa kostnader och arbetsbelastning. I december 2022 beslutar regeringen att tillsätta en särskild utredare

med uppdrag att föreslå åtgärder som ska motverka att aktiebolag används för att begå brott. Där utreds även frågan om återinförd revisionsplikt för mindre bolag.

Från och med 2024 träder EU:s nya direktiv för hållbarhetsrapportering, CSRD (The Corporate Sustainability Reporting Directive), i kraft för de största företagen, och 2026 kommer den gälla även för medelstora och små företag. Direktivet syftar till att höja kvaliteten på hållbarhetsrapportering så att den hamnar på samma nivå som finansiell rapportering. Med CSRD kommer också krav på extern granskning.

För att bli auktoriserad krävs en kandidatexamen från universitet eller högskola och praktisk utbildning där en auktoriserad eller godkänd revisor är handledare. Den praktiska delen ska pågå i minst tre år. Därefter behöver man avlägga ett prov för revisorsexamen hos Revisorsinspektionen. Det tidigare kravet på att redovisa antal timmar och erfarenhet från olika typer av branscher avskaffas 2019.

En typisk revision

Revisionsprocessen är i mycket hög grad digitaliserad och revisorn behöver i stort sett inte längre sköta

Digitaliseringen medför utmaningar.

revisionen på plats hos bolaget. Revisionen baseras sällan på bokslutsdokumentation i pappersform, i stället arbetar man med kundernas SIE-filer i revisionsprogram.

Många automatiserade verktyg och tekniker används, till exempel i substansgranskningen eller riskbedömningen, granskningen av intern kontroll eller i slutförandefasen. Förändringen som digitaliseringen har medfört innebär att dataprogram i stor utsträckning har tagit över uppgifter som tidigare utfördes av människor, och programmen kan hantera mycket större mängder data. Digitaliseringen medför också utmaningar – att införa nya system kan vara tidskrävande och kräver kompetensutveckling hos revisorerna.

FAR 2023

FAR har cirka 5 000 medlemmar och ungefär 1 000 medlemsföretag. FAR och SRS slogs ihop 2006 och bildade

”Revisionsprocessen är i mycket hög grad digitaliserad och revisorn behöver i stort sett inte längre sköta revisionen på plats hos bolaget.”

FAR SRS. I dag heter organisationen endast FAR.

Anslutningsgraden är på den högsta nivån hittills: 94,5 procent av alla kvalificerade revisorer är medlemmar. Det finns en stor bredd bland medlemmarna som inkluderar auktoriserade och godkända revisorer, auktoriserade redovisningskonsulter, auktoriserade skatterådgivare, auktoriserade lönekonsulter och andra specialis-

ter. Medlemsföretagen är både små och stora företag inom redovisning, revision och rådgivning. FAR har stort fokus på bland annat hållbarhetsfrågor.

Sedan 2016 upprättar FAR en hållbarhetsredovisning som har sin utgångspunkt i internationella standarder och FN:s globala mål. Branschorganisationen har också en specialistgrupp som arbetar med hållbarhet.

REVISIONS- BERÄTTELSEN

– från dåtid till nutid

Att utföra revision av ett företags räkenskaper och förvaltning har en lång tradition i Sverige – trots att revision inte blev reglerat i lag förrän i slutet av 1800-talet. Den första kända revisionsberättelsen är från år 1652.

Mycket har hänt med revisionsberättelsens utformning sedan 1600-talet. Genom historien går det att se en utveckling från att revisionsberättelsen kunde innehålla en betydande mängd företagsspecifik information – till att i dag i hög grad bestå av standardiserad text.

Men flera aspekter av de äldre revisionsberättelserna är igenkännbara än i dag. 1652 uttalar sig revisorerna om hur Norrländska Tjärughandelskompaniets företagsledning har skött förvaltningen och böckerna korrekt, och ger företagsledningen ansvarsfrihet:

"Directorerne medh dem som wederbör hermedh för alt widhare åtall eller klander på något sätt så wäll af oss som sampteligee participanterne wela frijkenna och berfria hafwa."

Texten är ett exempel på tidig förvaltningsrevision och revision av räkenskaper. Studier av revisionsberättelser från och med andra halvan av 1700-talet visar hur revisorerna även kunde vara rätt så vassa i sina uttalanden. Före 1895 var det inte lagstadgat att revision av aktiebolag skulle ske. I stället var det reglerat i bolagsordningar och företagsstadgar, men trots detta redan en etablerad praxis.

1895 års aktiebolagslag stadgade att varje aktiebolag

skulle ha en revisor som årligen skulle lämna ett utlåtande efter granskningen. Det infördes även en skadestandsreglering som innebar att revisorerna hölls ansvariga om de misskött sitt uppdrag och till exempel låtit bli att göra anmärkningar mot företaget.

Kort efter lagens ikraftträdande kom en vägledning från Svenska Revisorsamfundet om hur en revisionsberättelse kunde se ut. Den förordade att en revisionsberättelse bland annat skulle innehålla information om att revisorerna granskat styrelsens förvaltning, räkenskaperna och vilka grundböcker som granskats. Den skulle även innehålla sammanställningar av inkomster och utgifter. Vägledningen följdes dock inte i någon större utsträckning.

Mellan 1890–1940 minskade revisionsberättelserna i omfång och texterna blev kortare. De innehöll fortfarande en del företagsspecifik information men i samband med skadestandsreglering blev de genomgående mindre ifrågasättande. Förekomsten av numerisk företagsspecifik information, till exempel resultaträkningar och balansräkningar, blev alltmer ovanlig. Däremot kunde de innehålla vissa värderande uttalanden. Ett exempel är revisionsberättelsen för Aktiebolagets Nymans verkstäder för år 1922, i vilken revisorerna kommenterar bolagets förlust:

"Enär vi kunnat konstatera, att förlusten å verksamheten under året uppkommit till följd av dels det starka prisfallet å såväl råvaror som färdigfabrikat, dels den på de försämrade konjunkturerna beroende tillbakagången i omsättningen av bolagets produkter, och då vi vidare kunna vitsorda, att styrelsen vid förvaltningen av bolagets angelägenheter på ett förtjänstfullt sätt fullgjort sitt uppdrag, hemställa vi, att bolags-stämman måtte bevilja styrelsen full ansvarsfrihet för arbetsåret 1920–1921."

Isamband med 1944 års aktiebolagslag skedde en stor förändring i regleringen av revisionsberättelserna. Den nya lagen specificerade vad en revisionsberättelse skulle innehålla, till exempel ett uttalande om fastställande av balansräkningen och ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisionsberättelserna blev nu också offentliga dokument, då de i och med den nya lagen var tvungna att registreras hos Kungliga Patent- och registreringsverket. Lagens påverkan syns exempelvis i berättelsen för S:t Eriks Lervarufabriker. Den korta revisionsberättelsen från år 1912 avslutas med ett tillstyrkande av ansvarsfrihet för styrelsen:

"Slutligen få revisorerna tillstyrka full ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar."

I revisionsberättelsen för samma företag år 1944 har informationen revisorerna lämnat anpassats till den nya lagen:

"På grund av vad vi vid revisionen iakttagit, tillstyrka vi, att bolagsstämman beslutar

att fastställa den av styrelsen framlagda balansräkningen per den 31 december 1944

att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för förvaltningen för den tid revisionen omfattar, samt

att vinsten disponera vinsten i enlighet med styrelsen förslag."

Mellan 1940-talet och 1970-talet gick utvecklingen mot att revisionsberättelserna blev mer och mer enhetliga. De blev också mindre värderande, även om flera revisorer under perioden fortfarande använde värderande formuleringar. Under 1940-talet försvann framställningar av resultaträkningar och balansräkningar ur berättelserna. Däremot förekom både hänvisningar till siffergranskningar och företagsspecifik numerisk information, som information om försäkringsbelopp och avsättningar. Och som i exemplet ovan tillkom fastställande av resultaträkningen och balansräkningen.

1975 kom ännu en ny aktiebolagslag och genom den blev regleringen av revisionsberättelser mindre detaljerad. Från denna tidpunkt och fram till 2010-talet publicerade FAR en rad nya mallar för hur revisionsberättelser kunde formuleras, som bland annat var anpassade till internationell standard och som tydliggjorde revisionsprocessens begränsningar. Under 1990-talet upphörde hänvisningar till siffergranskningar och företagsspecifik information. Även värderande uttalanden har med tiden försvunnit. Under perioden mellan 1970-talet och 2010-talet utgick de flesta revisorer utifrån FAR:s mallar för revisionsberättelser och därigenom är revisionsberättelserna från den tiden i mycket stor utsträckning standardiserade.

Isamband med omarbetningen av den internationella revisionsstandarden ISA 700 och introduktionen av ISA 701 år 2015 introducerade FAR två nya mallar. Genom dessa skulle revisionsberättelserna vara anpassade till den typ av företag som granskades, utifrån de två olika typerna "företag av allmänt intresse och "övriga". Revisionsberättelser för företag av allmänt intresse utmärker sig då de ska innehålla information om "särskilt betydelsefulla områden". Här ska områden som enligt revisorns professionella bedömning varit de mest betydelsefulla i revisionen av de finansiella rapporterna väljas ut från de områden som kommunicerats med revisionsutskottet och styrelsen.

Informationen utgår från företagsspecifik information och påminner påminner om den företags-specifika information som inkluderades i revisionsberättelser före 1940-talet. Det kan till exempel handla om värderingar av goodwill. Utveckling mot att inkludera företagsspecifik information gäller inte för revisionsberättelserna för övriga företag, som alltjämt består av standardiserad text.

Även längden på revisionsberättelserna har förändrats. Mellan 1940-talet och 1970-talet bestod de ofta av ungefär 150 ord. I mitten av 2010-talet hade de växt till hela 2 400 ord för företag av allmänt intresse och 1 400 ord för övriga.

KÄLLOR: BÖCKERNA REVISION – I GÅR, I DAG, I MORGEN (EKERLIDS FÖRLAG, 2023), REVISORSBRANSCHEN I SVERIGE UNDER HUNDRA ÅR (SNS FÖRLAG, 2009) SAMT FAR:S ARKIV HOS CENTRUM FÖR NÄRINGS- OCH LIVSHISTORIA.

Från siffergranskning till professionellt omdöme

- ett yrkesspråk tar form

Enligt ordboken betyder ordet yrkesspråk "språk som används (sinsemellan) av yrkesfolk". Genom ett yrkesspråk kan kunskap inom en profession förmedlas, och samtidigt fungerar det också som en markör av vilka som ingår i professionen.

Spår av revisorers nuvarande yrkesspråk kan skönjas redan i den första kända revisionsberättelsen från 1652, för Norrländska Tjärhuandelskompaniet. I den ger nämligen de sex revisorerna företagsledningen *ansvarsfrihet*.

Kunskapen om revisorers yrkesspråk från 1600- och 1700-talen är i övrigt ganska knapp. Men studier av revisionsberättelser mellan det senare delen av 1600-talet och fram till den första halvan av 1700-talet visar att revisorerna på rätt kreativa sätt värderade företagsledningarnas arbete. Revisorn vid Surahammars bruk går till exempel i en revisionsberättelse hårt åt brukets inspektör:

"[...]varit så länge vid Sura, att Han fått Syra i hufvudet, efter han vårdslösar".

Därefter har revisorn hänvisat

till bibeln för att understryka sitt missnöje, han hänvisar till Jeremias kap. 50 vers 31–32:

"Si. Du stälte, jag vill till dig, säger Herren Herren Zebaoth; ty din dag är kommen, dine hemsökningstid. Då skal den stälte störta och falla, så att ingen skall upprätta honom: Jag skall uptända hans städer med eld, den uptära skal alt det der omkring är".

Men utvecklingen visar också hur ett yrkesspråk under samma tid började ta sin form; revisorerna uttalade sig om företagets förvaltning, räkenskaperna och ansvarsfrihet för företagsledningen.

I slutet av 1800-talet och fram till mitten av 1900-talet blev revisorernas språk alltmer neutralt och formuleringar om *tillstyrkanden* och *hänvisningar till siffergranskning och ansvarsfrihet* uppträdde i ökad utsträckning i revisions-

berättelserna. Ett exempel från tiden är en revisionsberättelse från 1889 av Söderköping telefonförening. I den är revisorerna dock inte helt neutrala och passar på att uttrycka sin tacksamhet för styrelsen:

"Förutom dessa anmärkningar äro böckerna förde med ordning och reda och få revisorerna till styrelsen framhåva sin tacksamhet för deras nit och omtanke för föreningen under det förflutne året samt tillstyrka full ansvarsfrihet."

Med den nya aktiebolagslagen 1944 detaljreglerades vad som skulle ingå i en revisionsberättelse, så som uttalanden om balansräkningen. Detta medförde ett utvecklat yrkesspråk. Mellan 1970-talet och fram till 2010-talet gav FAR

ut mallar för revisionsberättelser, och revisionsberättelserna från tiden vittnar om att dessa användes i stor utsträckning. Detta medförde en likformighet i språket och facktermerna som skulle beskriva revisorernas ansvar och arbete ökade.

Yrkesspråket är i ständig utveckling. Det märks till exempel i FAR:s mallar från 2016, som innehåller en del nya facktermer. Exempel på termer som tillkommit under senare år:

- Professionellt omdöme
- Intern kontroll
- Fortsatt drift
- Framtida händelser
- God revisorssed i Sverige

Andra facktermer har försvunnit. Ett exempel är ordet *siffergranskning* som inte längre används. Även värderade formuleringar, som till exempel starka vitsord om företagsledningens förmågor och förtjänster, har försvunnit från revisorernas språkbruk.

"Revisorerna uttalade sig om företagets förvaltning, räkenskaperna och ansvarsfrihet för företagsledningen."

KÄLLOR: BÖCKERNA REVISION – I GÅR, I DAG, I MORGON (EKERLIDS FÖRLAG, 2023), REVISORBRANSCHEN I SVERIGE UNDER HUNDRA ÅR (SNS FÖRLAG, 2009) SAMT FAR:S ARKIV HOS CENTRUM FÖR NÄRINGS- OCH LIVSHISTORIA.

Innovation med våra kunders behov i fokus.

Efter nästan 14 år på AARO i olika befattningar, tog jag förra året steget in i rollen som Chief Product Officer (CPO).

Min viktigaste uppgift som CPO är att lyssna in våra kunders behov och använda AAROs samlade erfarenheter för att göra vår marknadsledande produkt ännu vassare.

Nu vill jag dela med mig av våra framsteg och vår riktning framåt.

Dedikerade produktägare och marknads bästa koncernrapporteringsystem

En betydande förändring för att bli ännu effektivare i vårt utvecklingsarbete är att vi under året har infört dedikerade produktägare som bär ansvaret hela vägen från idé till nöjd kund.

Med detta nya arbetssätt har vi stärkt expertisen inom alla delar av produktorganisationen och etablerat ett närmare samarbete med våra kunder.

Stöd för hållbarhetsredovisning

Vi har också tagit fram ett standardiserat rapporteringspaket i AARO för hållbarhetsrapportering, där numeriska data kan samlas in och analyseras i AARO i enlighet med gällande CSRD-regler.

Det är exempel på hur vi ständigt arbetar för att leverera marknads bästa koncernrapporteringsystem till dig som kund.

Låter det som en spännande resa? Just nu söker jag fler experter till mitt produktteam.
Kanske är det du?

“Välkommen att följa med oss på resan mot framtidens koncernrapporteringsystem.”

Emelie Carlsson, Chief Product Officer

**Vill du bli en av oss?
Se aktuella tjänster
på aaro.com**

AARO – Din partner i koncernrapportering

www.aaro.com

Med kundrelationen i fokus

Vägen till auktoriserad lönekonsult har inte varit särskilt glamourös. Men i dag, med auktorisationen i bakfickan, en chefsroll på Grant Thornton och dessutom utbildningsansvarig ångrar Emelie Hansson inte sitt yrkesval.

on har alltid haft lätt för system och digitala verktyg, och på gymnasiet föll valet på samhälle/media.

– En styrka jag har är att kunna läsa mig till saker, säger Emelie Hansson.

Som för många andra i hennes ålder lockade jobb i Norge en tid efter gymnasiet och när kom hem till Norrköping igen fick hon jobb på Aditro i Norrköping där det framför allt handlade om att flytta papper från pärmar till arkivlådor. Men en av cheferna såg potential i Emelie och gav henne uppgiften att testa ett nytt lönesystem.

– Det var tufft! Jag har gjort många fel som jag har fått sona och visst har det hänt att jag önskat att jag hade pluggat, då hade vägen kanske inte varit lika guppig. Samtidigt var det häftigt och märkligt att få förtroendet och känna att jag klarade det.

EFTER NÅGRA ÅR bytte hon jobb och började med löneuppdrag. Kort därefter hörde Grant Thornton av sig och valet att byta arbetsgivare var inte självklart men efter ett möte med dåvarande kontorschef kändes det spännande och utvecklande.

När Emelie började på Grant Thornton var det hon och en till som jobbade med lön, men inte på 100 procent. Emelie, som hade börjat få löpande kunder, fick gå en grundkurs i redovisning.

– Det är det som är så bra med min arbetsgivare, att man får prova! Grundkursen var riktigt bra eftersom den har gett mig en förståelse för helheten. Att förstå hela kedjan är viktigt när man sitter med lönefrågor.

Under åren har arbetet genomgått en enorm förändring i och med digitaliseringen. Där har Emelie spelat en stor roll på arbetsplatsen. Hennes fallenhet och talang för system gjorde att lotten föll på henne att ta ett stort ansvar i att visa och förklara de nya systemen, både för kollegor och kunder.

DIGITALISERINGEN HAR ÄVEN påverkat själva yrkesrollen och det har blivit tydligt vilka kvalifikationer som behövs. Dessutom har kraven på affärsmässighet ökat kraftigt.

– Jag är bra på att bygga relationer och duktig på analyser och siffror. Lönekonsultyrket har gått från att vara något som gjordes med vänsterhanden till att det kräver riktig kompetens.

En del i jobbet handlar också om att sälja in tjänsterna till kunderna. Argumentet rätt lön i rätt tid, håller dock inte längre menar Emelie. Att löneutbetalningar ska fungera och bli rätt är snarare en hygienfaktor i dag. Snarare handlar det om att lönekonsulterna måste vidga sig och gå utanför sin komfortzon.

– Vi måste sälja oss som den bästa versionen av lönekonsulten, vi behöver kunna ge kunden något mer. Annars blir vi lätta att byta ut. Det är där relationsbyggandet kommer in i bilden. Vi ska fungera som en bra kompis som håller kunden i handen. Vi är de som översätter regelverk och kollektivavtal så att det blir begripligt. Många gånger kan lönekonsulten vara den på byrån som kunden har mest kontakt med, då är det viktigt att vi är en del i teamet. ☺

Charlotta Marténg

Namn: **Emelie Hansson.**

Ålder: **35 år.**

Bor: **Norrköping.**

Yrke och arbetsplats: **Senior Manager Payroll Services, Grant Thornton Norrköping.**

Utbildning: **Gymnasiet, och på Grant Thornton där utbildningstimmar varje år fördelas på externa löneutbildningar.**

Familj: **Gift med Erik, har tillsammans sonen Axel, 4 år.**

Fritid: **Älskar att träna och att laga mat.**

Tre viktiga år i karriären

- **2010: Började på Aditro.**

- **2014: Började på Grant Thornton.**

- **2018: Blev Auktoriserad Lönekonsult FAR (utan utbildning behövde jag arbeta minst sju år innan jag fick ansöka om att få skriva provet).**

Karriärtips!

Det låter kanske som en klyscha men stämmer så väl: Våga! Ta chansen när den kommer, även om det känns svårt. Det finns alltid någon att ta hjälp av längs vägen.

Fem viktiga spelare i ett starkt lag. Från vänster Jacob Lindahl, Lisa Tenggren, Olle Nilsson, Simon Gustavsson och Jonna Hasselgren.

I framkant med lokal kraft

KPMG i Jönköping tar vara på det mellanstora kontorets fördelar men har också möjlighet att bygga team med specialistkompetens från de stora systerkontoren i Stockholm och Göteborg.

text: **Dan Håfström**

foto: **Sofia Beijer**

Förmiddagsfika på terrassen i slutet av juni. Ett tjugotal medarbetare är samlade vid caféborden. Utsikten över Munksjön och södra delarna av Jönköping är magnifik och det är semesterkänsla i luften. Efter fiket förvandlas kontorslandskapet en trappa ner till uppehållsrum med rundpingis. Kort efter finalen får Balans tillfälle att intervjua några av de yngre spelarna i ett konferensrum. KPMG, vars svenska del fyller 100 i år, är en global organisation med jättekontor i storstäderna, så ... vad är det som lockar med Jönköping?

Den auktoriserade revisorn **Jacob Lindahl** ler åt frågan. Han har trots sin ungdom redan hunnit vara anställd i åtta år. Tidigare arbetade han i Göteborg, men valde för några år sedan att flytta hit.

– Jag kommer från Tranås trakten och min sambo är från Jönköping, så för mig handlar valet mycket om att vara nära släkt och familj, säger Jacob Lindahl.

Även för revisorsassistenten Simon Gustavsson från Eksjö, fem mil österut, är rötterna viktiga i sammanhanget.

– Jag har nog aldrig känt mig lockad av storstaden utan mer sökt det småstadsliv som jag kommer ifrån. Jönköping är ett lagom steg upp från Eksjö, säger Simon Gustavsson.

KOLLEGAN OCH REVISORSASSISTENTEN Jonna Hasselgren, anställd sedan 2021, lyfter Jönköpingskontorets storlek som en möjlighet att bygga en grupp.

– Vi är inte fler än att alla känner alla, och vi har en väldigt stark lagkänsla som jag tror kommer från att många av oss har en bakgrund inom idrotten. Kulturen är väldigt öppen. Frågor är alltid tillåtna, säger Jonna Hasselgren.

Men viktigast för trivselen och viljan att stanna är möjligheten att utvecklas i sin yrkesroll. Jakob Lindahl arbetade under tiden i Göteborg med flera större, börsnoterade bolag. Den erfarenheten bygger han vidare på nu.

– Vi har ett så pass tätt samarbete med Göteborgskontoret att jag kunnat ha kvar några uppdrag från

BYRÅN I SIFFROR

Grundades år:
1974.

Antal medarbetare:

Cirka 35.

Finns här:
Jönköping.

Kontorschefen Lisa Tenggren provar lyckan i rundpingis. Men det blev ingen vinst den här gången.

”Vi vill vara en del av vårt lokala samhälle och tycker det är fantastiskt att ha den spännvidd bland kunderna som vi har, alltifrån små ägarledda företag till börsnoterade företag med global verksamhet.”

tiden där. Sedan har jag också börjat jobba med några av våra större företag som vi har här på orten. Det finns en speciell tillfredsställelse i att jobba med företag från hemtrakten, säger Jacob Lindahl.

Den personliga utvecklingen består också av stort ansvar för kontorets rekryteringsprocess och mentorship för kontorets yngre medarbetare. Jonna Hasselgren är en av de medarbetare som har Jacob Lindahl som performance manager.

–Vi diskuterar arbetsbelastningen och hur jag ska nå mina mål. Ofta tar vi avstämningarna under en promenad längs sjön. Det kan vara lättare att få perspektiv på saker och ting när man kommer ifrån kontoret, säger Jonna Hasselgren.

1923 STARTADE LARS BOHLIN den revisionsbyrå som så småningom skulle bli landets största. På 1990-talet blev Bohlins en del av KPMG. 1974 grundade Lars Petersson Jönköpingskontoret som i dag är ett av KPMG:s äldsta lokalkontor. Verksamheten har växt successivt

Historik

1974

Lars Peterson grundar kontoret som en filial till KPMGs kontor i Tranås.

Växte i lugn takt till cirka 10–15 anställda.

1990

KPMG Bohllins förvärv var SpaRev och för Jönköpingskontorets del innebär det en fördubbling av antalet anställda.

1991

Lågkonjunktur och tufft på marknaden. Efter gemensamt beslut går alla på kontoret ner till 90 procent av lönen för att inte behöva säga upp någon.

I slutet av 1990-talet görs en kort satsning på IT-konsulter som avvecklas i spår av Enron-kraschen i början av 2000-talet.

2018

Kontoret växer under 2000-talet och gör några mindre förvärv.

KPMG avyttrar sin redovisningsverksamhet till Aspia. För Jönköpingskontoret innebär det en minskning av personalstyrkan med en tredjedel.

2023

I dag har kontoret cirka 35 medarbetare, de flesta inom revision, men även ett antal inom skatt och central support för KPMG Sverige.

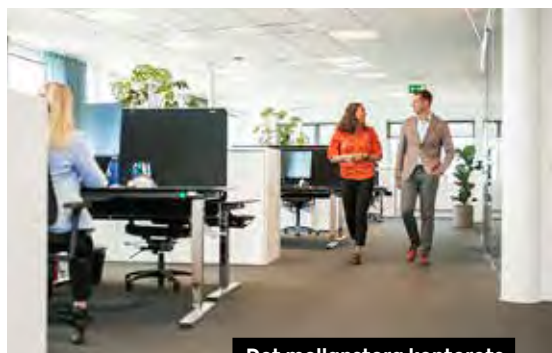
Den auktoriserade revisorn Jakob Lindahl har vid sidan av sitt vanliga jobb en viktig roll som mentor, eller performance manager.

men också varit föremål för stora förändringar i samband med omstruktureringar. Det senaste skiftet skedde 2018 när KPMG sålde sin redovisningsdel till Aspia vilket innebar att en tredjedel av personalen gick över till Aspia. I dag har kontoret cirka 35 medarbetare. En stor del av kontinuiteten står radarparet Lisa Tenggren och Olle Nilsson för. Båda är auktoriserade revisorer och har varit anställda i över 20 år. Olle Nilsson, som även är delägare, var under många år kontorschef, men lämnade för ett par år sedan över stafettpinnen till Lisa Tenggren. Han menar att nyckeln till framgång för Jönköpingskontoret är att behålla sin bredd.

–Vi vill vara en del av vårt lokala samhälle och tycker det är fantastiskt att ha den spännvidd bland kunderna som vi har, alltifrån små ägarledda företag till börsnoterade företag med global verksamhet. Den bredden blir också intressant för medarbetarna som får möjlighet till variation, utveckling och utmaning utan att behöva flytta härifrån, säger Olle Nilsson.

SAMTIDIGT BYGGER KONTORETS styrka på ett väl utvecklat samarbete med övriga landet. I Jönköping är nästan alla medarbetare inriktade på revision. För att få tillgång till expertis när det gäller till exempel hållbarhet och IT bildar Jönköpingskontoret team där det ingår kollegor från större kontor som Stockholm, Göteborg eller Malmö.

–Det är en spännande del av jobbet att hitta rätt personer för våra olika uppdrag. Mycket finns det struktur för inom KPMG, men till viss del hänger det på

Det mellanstora kontorets fördel: Alla känner alla.

kreativitet och personliga nätverk. Generellt sett har det blivit mycket enklare att arbeta i team med kollegor från andra kontor. Erfarenheterna från pandemin har tagit vår digitala mognad och vana vid digitala möten till en helt annan nivå, säger Lisa Tenggren.

Munksjön inbjuder till promenadmöten.

FRAMTIDSVISIONEN ÄR ATT vara en stark och självständig spelare som bidrar till och samarbetar tätt med "det stora" KPMG. Kontorschefen Lisa Tenggren har stort fokus på att fortsätta attrahera och behålla medarbetare från trakten. Kontoret rekryterar många som gått på högskolan i Jönköping och en stor del av medarbetarna har släkt och familj i den här delen av landet.

–Vi behöver en mix av personer med olika bakgrund och kompetens, men om vi kan vara förstavalet för talangerna med lokal anknytning så lägger det en bra grund för kontinuitet, engagemang och lagkänsla. Det ger oss kraft framåt. 🌱

Debatt

— REVISORSEXAMEN —

Ställer revisorsexamen
för höga krav?, undrar
Linnéa Ibrahimovic.

FOTO: GETTY IMAGES

Revisorsexamen — en examen för alla?

BRANSCHEN SKRIKER EFTER fler revisorer. Att vi måste öka revisionsbranschens attraktionskraft är alla eniga om. Men den stora knäckfrågan är hur vi behåller de värdefulla revisionsmedarbetare som vi har i dag. Endast 53 av 119 som skrev senaste provet för att bli auktoriserad revisor fick ett godkänt besked. Med ett sådant utfall är risken hög att vi tappar medarbetare som samlat på sig några års kunskap och arbetslivserfarenhet. Jag har ett par förslag på vad man skulle kunna göra åt saken.

I slutet av november 2022 var 99,9 procent av alla företag i Sverige mindre eller mellanstora bolag. Knappt 1 500 av Sveriges 1,2 miljoner företag hade vid tidpunkten mer än 250 anställda.

Det förefaller därför rimligt att det är just mindre bolag de flesta av oss som arbetar med revision har granskat som mest, och att dessa utgjort grunden för vår praktiska utbildning i förberedelse inför revisorsexamen. Det förefaller dessutom rimligt att många revisorsassistenter aldrig varit i kontakt med större, komplexa eller noterade bolag under de år de varit revisionsmedarbetare. Ändå inriktar sig revisorsexamen på många sätt mot frågor av detta slag.

Revisorsinspektionen, RI, säger att de siktar på att ungefär 60 procent av tentanderna ska klara provet för att det ska vara ett nöjsamt resultat och rättvisande prov. Tittar man på resultatet vid de senaste tio provtillfällena har utfallet varit sex av tio prov där över 60 procent av deltagarna klarat provet – so far so good. Men det verkar inte som att förutsättningarna är lika rättvisande. Merparten av de som klarar proven utgörs av representanter från storbyråerna som har bättre förutsättningar då de har ett större utbud av olika bolag de reviderar, inklusive större bolag och koncerner.

I **SKRIVANDE STUND** finns det 226 registrerade revisionsbolag i Sverige. Majoriteten av de större noterade bolagen granskas av en handfull av dessa 226 revisionsbolag. När man läser RI:s årliga rapport lite mer noggrant är det därför inte förvånande att det är representanter från denna lilla skara revisionsbolag som presterat bäst på proven under åren 2018 till 2021.

Medan revisionsbranschen i stort strävar efter att vara relevant och ge mervärde till samhället och företagarna känns det som att revisorsexamen ställer krav som för många av oss verksamma är för höga och för långt ifrån de färdigheter som vardagen erbjuder. Det framgår även om man tar sig en närmare titt på de senaste tio provens genomsnittliga poäng som sträcker sig från 84 till 94 poäng och där det bästa resultatet på dessa tio prov som uppnått är 129 poäng av 150 möjliga – vilket skett en gång. Sannolikheten är därmed större att tentanderna når ett resultat som snuddar alldeles precis vid gränsen för godkänt snarare än att nå ett toppresultat. Varför är det så? Borde inte genomsnittet vara högre? Och borde det inte vara åtminstone någon som vid dessa tio provtillfällen tangerat ett toppresultat?

PÅ DE TVÅ senaste proven var det hela åtta respektive sju av 28 frågor där tentanderna i genomsnitt inte nådde upp till hälften av maximalt antal poäng per fråga. Det indikerar antingen att frågorna är för svåra eller ställda på ett sådant sätt att syftet med frågan missuppfattas. Eller möjligtvis är frågorna så breda att den som inte avgett ett tillräckligt exakt svar i

förhållande till svarsmallen givits poängavdrag.

Debatten som pågår är främst inriktad på hur vi kan göra revisionsbranschen mer attraktiv. Antalet revisorer behöver öka. Det är alla, såväl RI som branschorganisationen och byråerna, överens om. Utifrån det stigande antalet deltagare vid provtillfällena kan vi se att revisionsbranschen visst är attraktiv. Men frågan som också måste ställas är hur vi behåller branschens värdefulla revisionsmedarbetare? Faktum är att för varje person som misslyckas med provet ökar sannolikheten att branschen tappat en revisionsmedarbetare – och då dessutom en som samlat på sig några års kunskap och arbetslivserfarenhet. Den kategori medarbetare som behövs som allra mest när en större skara revisorer snart går i pension.

”Ge tentanderna förutsättningar att lyckas snarare än att försöka fälla dem genom kniviga kuggfrågor.”

JAG HAR ETT par förslag på vad man skulle kunna göra åt saken.

Skapa provet med ambitionen att få fler revisorer – inte bara på storbyråerna i storstäderna utan även på den stora skaran lokala revisionsbyråer som vänder sig till majoriteten av alla Sveriges företag som inte är stora börsnoterade koncerner. Därför föreslår jag att en konstellation, samordnad av FAR eller RI, med representanter med flera olika byråbakgrunder ska sammanställa provfrågorna.

Ge tentanderna förutsättningar att lyckas snarare än att försöka fälla dem genom kniviga kuggfrågor. Ha även i åtanke att de flesta större revisionsfrågor man ställs inför som auktoriserad revisor inte besvaras med sådan enkelhet som förväntas i samband med att man skriver provet. De flesta likvärdiga frågor skulle i verkligheten diskuteras med en erfaren kollega och övervägas noga över ett par dagars tid, inte på sex timmar, tillsammans med ytterligare 13 svåra frågor att besvara, som fallet är vid provtillfället.

Och i ärlighetens namn – det är väl ingen som klarar sin revisorsexamen och blir påskrivande revisor för ett större eller börsnoterat bolag dagen efter att ha erhållit sin auktorisation? ☉

LINNÉA IBRAHIMOVIC,
revisorsassistent BDO

Fördjupning på webben

Första året med blocktaggning enligt ESEF: Erfarenheter och goda råd.

FAR:s strategigrupp Redovisning, genom Anna Lindén, Joachim Mårtensson

Laktagelser och erfarenheter från årets ESEF-rapporteringar.

Så ska den kostnadslagsindelade resultaträkningen tillämpas

Jörgen Carlsson, Sven-Arne Nilsson

Efter 25 år med den nya årsredovisningslagen förekommer fortfarande oklarheter i tillämpningen av den kostnadslagsindelade resultaträkningen.

Skenfaktura med momsdebitering – konsekvenser för skatt och redovisning

Björn Forssén

Artikeln redogör för konsekvenserna för såväl utfärdare som mottagare av skenfaktura med momsdebitering, det vill säga ”oäkta moms”.

Redovisning av pensionsplaner i tider av hög inflation

Henrik Persson

På grund av den ovanligt höga inflationstakten förra året aktualiseras frågeställningar om redovisning av värdesäkring i förmånsbestämda pensionsplaner i årsboksutet för 2022.

Läs artiklarna i sin helhet på tidningenbalans.se

Delta i debatten!

Ring 08-506 112 28 eller mejla till kristina.israelsson@far.se

Viktigt att skilja på vilka som har det formella ansvaret som styrelseledamöter och vilka som är gäster på mötet.

God sed vid adjungering till styrelsen

Att adjungera någon till en styrelse kan vara ett sätt att tillföra styrelsen extern kompetens. Carl Svernlöv, advokat på Baker McKenzie, går igenom vad som gäller.

text: **Charlotta Marténg**

illustration: **Björn Öberg**

CARL SVERNLÖV,
advokat Baker McKenzie.

Ställ en fråga!

Som medlem kan du kostnadsfritt ställa frågor till FAR:s rådgivare. Frågorna kan gälla redovisning, revision och juridik. Det kan också vara frågor som rör din yrkesroll. Logga in på [far.se](https://www.far.se) och läs mer!

1 Det talas ofta om god sed i samband med VD- och styrelseuppdrag. Vad gäller när VD eller styrelsemedlemmar har förslag på personer att adjungera in. Hur ska de agera rätt?

Svar: Det är rimligt att förslagen om adjungeringar kommer in till styrelseordföranden innan överenskommen tid, då kallelse/dagordning ska skickas ut inför ett styrelsemöte. Dels har det med planeringen att göra, dels ska ingen behöva bli överraskad när det dyker upp externa personer vid styrelsemötet. Agendan bör av det skälet ange vilka som adjungeras in på vilka punkter, till exempel ekonomichefen för föredragning av aktuell månadsrapport och så vidare.

2 Vem är det som bestämmer vem eller vilka man vill adjungera in på ett styrelsemöte? Styrelsen

genom majoritetsbeslut på just det styrelsemötet där personerna ska adjungeras in eller VD/styrelseordförande?

Svar: Normalt sätts ju agendan i samråd med VD och styrelseordförande, så i praktiken blir det ofta de två som avgör om de vill adjungera in olika personer. Men om saken skulle ställas på sin spets är det dock ett styrelsebeslut som vilket annat, och som alltså avgörs genom majoritetsbeslut.

3 Vad händer om en VD inte är ledamot i styrelsen, måste då VD:n adjungeras in till styrelsemötena?

Svar: Nej, det behövs inte. VD har alltid rätt att närvara och yttra sig vid styrelsen sammanträden, om styrelsen inte i ett särskilt fall bestämmer något annat. VD:ns rätt att närvara på ett styrelsesammanträde regleras i 8:19 aktiebolagslagen.

4 Om en person, till exempel ekonomichefen, regelbundet adjungeras till styrelsemötena, går det att göra något för att slippa ta beslutet vid varje möte?

Svar: Ja, om styrelsen har för avsikt att adjungera in till exempel ekonomichefen till alla styrelsemöten kan styrelsen skriva in det i arbetsordningen och fastställa arbetsordningen på ett styrelsemöte. Då behöver styrelsen inte ta beslutet om adjungering vid varje möte.

5 Om en person adjungeras in till varje styrelsemöte under flera år – kan det då tolkas som att den personen har samma ansvar som en invald ordinarie ledamot? Ta som exempel en extern person som adjungeras in i en styrelse under flera år med avsikten att påverka och delta, men samtidigt med avsikt att slippa ansvar likt en

ordinarie ledamot, kommer den personen undan med det eller kan den i något hänseende få ansvar likt en ordinarie ledamot?

Svar: Teoretiskt sett finns det en risk för styrelseansvar, så kallat shadow-directoransvar enligt uttalanden i doktrinen, det vill säga den juridiska litteraturen, och viss under-rättspraxis baserat på ett obiter dicta-uttalande i NJA 1997 s 418. Enligt min uppfattning ska det dock väldigt mycket till för att en person som inte är styrelseledamot ska ådömas ansvar som en sådan.

6 Stämman beslutar ju om val av styrelse. Om styrelsen under flera år adjungerar in en person under sina möten, kan styrelsen då klandras för att inte följa stämmans beslut? Det vill säga för att den "skenväljer" in egna ledamöter, något som inte är tillåtet.

Svar: Nej det tycker jag inte. Men det är viktigt att skilja på vilka som har den formella rollen och det formella ansvaret som styrelseledamöter och vilka som bara är "gäster" på mötet.

7 Får en adjungerad person justera ett styrelseprotokoll?

Svar: Nej. Protokollet ska enligt 8:24 ABL justeras av protokoll-

föraren, ordföranden och i styrelser med fler ledamöter även av ytterligare en ledamot.

8 Täcker en VD- och styrelseansvarsförsäkring in en person som adjungerats in till styrelsemöten under flera år?

Svar: Det beror på försäkringsvillkoren men det gör den med största sannolikhet inte.

"VD:ns rätt att närvara på ett styrelsesammanträde regleras i 8:19 aktiebolagslagen."

Full koll på hela processen, från bokslut till deklaration.

Prova Capego Skatt och Bokslut gratis i 30 dagar.

A man with dark, curly hair is looking upwards with a slight smile. Above his head is a large, fluffy white cloud against a grey sky. The text is centered within the cloud.

Nytt affärssystem? Utnyttja molnkraften!

Att sitta fast i manuella processer är gruset i många företags ekonomiska maskineri. Därför är automatisering högst upp på många önskelista. Men alla moln är inte lika. Hos oss finns allt redan i molnet, men du betalar bara för det du behöver. Med automatisk uppdatering, hög säkerhet och utan en armé av konsulter. 100 procent molnkraft helt enkelt. Läs mer på xledger.se

KRÖNIKA

PERNILLA LUNDQVIST & CHRISTIAN STRALSTRÖM

FAR – Sveriges äldsta redovisningsnormgivare

Ofta benämns FAR som den äldsta privaträttsliga normgivaren, men innan FAR började ge ut rekommendationer var Sveriges Mekanförbund en viktig aktör på redovisningsområdet. Förbundet bildades 1911 och var en branschorganisation för verkstadsindustrin. Som nästa aktör på normgivningsområdet kom FAR, som spelat en stor roll för utvecklingen av den goda redovisningsseden – framförallt efter Redovisningskommitténs tillkomst, numera FAR:s operativa grupp för Finansiell rapportering- redovisning. Ursprungligen hade FAR:s styrelse hand om redovisningsfrågor.

Det finns inte dokumenterat exakt när kommittén bildades, men man tror att detta skedde någon gång på 1950-talet. Det var dock först i mitten av 1970-talet som formella protokoll började föras. Bildandet av redovisningskommittén tog intryck från USA om hur revisorsorganisationer arbetade med normgivning där. Målgruppen var främst FARs: ledamöter, men även företagen. Det framhölls dock tydligt att rekommendationerna inte var bindande, men med stöd av förarbeten kunde FAR fastställa en rekommendation när den blivit anamnad av praxis och därmed utgör normer från FAR en del av god redovisningssed.

FAR GAV UT rekommendationer som behandlade presentations-, värderings- och upplysningskrav. Medvetenheten om och behovet av den internationella utvecklingen kom successivt. På 1960-talet blev den internationella utvecklingen allt viktigare, framför allt bland dem som reviderade börsbolag. Det var dock först på 1980-talet man såg en mer utbredd internationell anpassning och då främst till International Accounting Standards Committee:s (IASC) normer, men med anpassning till svensk praxis. Ofta skedde det genom att företagen anammade den internationella utvecklingen och att FAR sedan följde

CHRISTIAN STRALSTRÖM,
adjungerad ledamot i
FAR:s operativa grupp
Finansiell rapportering –
redovisning.

PERNILLA LUNDQVIST,
ordförande i FAR:s
strategigrupp
Redovisning samt
FAR:s operativa grupp
Finansiell rapportering –
redovisning.

efter. De internationella influenserna var viktiga för tänkesätt och redovisningslösningar. I de fall området som reglerades inte utgjorde skatteunderlag fanns mindre inslag av försiktighet och större inslag av internationell anpassning. Innan influenserna kom från IASC inspirerades svensk redovisning både av amerikanska och brittiska traditioner. I FAR:s rekommendationer såg man inslag av försiktighetsprincipen, men dess betydelse minskade på bekostnad av matchningsprincipen. FAR:s normgivning visar att det framför allt fanns två konkurrerande influenser på normgivningsområdet, nämligen den internationella utvecklingen och den inhemska lagstiftningen. Dessa system grundades ofta på skilda principer. Svensk lagstiftning – både civilrätt och skatterätt – byggde mer på försiktighet och form, medan internationella normer byggde på matchningsprincipen, ekonomisk substans och även verkliga värden. Genom 1976 års bokföringslag inrättades det statliga organet Bokföringsnämnden, BFN, som statens expertorgan på redovisningsområdet och 1989 bildades Redovisningsrådet, senare omvandlat till Rådet för finansiell rapportering.

UNDER ÅREN HAR FAR publicerat ett stort antal rekommendationer och uttalanden, och i skrivande stund består dessa av tre rekommendationer (RedR) och sju uttalanden (RedU). RedR 1 Årsredovisning i aktiebolag är den första och mest tillämpade rekommendationen. Mot bakgrund av detta kan vi med gott samvete konstatera att FAR har varit, och är, en viktig aktör inom redovisningsområdet i Sverige. Det är med stolthet vi bedriver detta arbete och vi hoppas att vi även fortsatt har medlemmarnas förtroende att göra detta. Vad som händer i framtiden vet vi inte ännu men det vi med säkerhet kan säga är att redovisningsnormerna kommer fortsätta att ändras vilket är logiskt eftersom vår omvärld ständigt förändras. ●

NÄSTA NUMMER

Så förbereder du dig för det
nya hållbarhetsdirektivet.

#5.23

UTKOMMER VECKA 42

BJÖRN LUNDÉN dagen 2023

Boka
din plats
redan idag!

26
oktober

Höstens byråboost – en heldag med inspiration!

Vill du ta din redovisnings- eller revisionsbyrå till nästa nivå?
Då är du välkommen till en fullspäckad inspirationsdag för byrå-
ledare och byråmedarbetare. Vid dagens slut kommer du vara
fylld av nya idéer och motiverad att lyfta din byrå till nya höjder.

- ✓ Fyll på med ny inspiration från några av branschens tongivande experter
- ✓ Nätverka med branschkollegor och utvidga ditt kontaktnät
- ✓ Fyll på med värdefulla insikter om utvecklingen i branschen

Stockholm

Nalen

Läs mer och boka din plats på
bjornlunden.se/bjornlundendagen

BJÖRN LUNDÉN.
– redovisningsbyråns bästa vän

100% DIGITALA KVITTON

Ett välmående samhälle byggs av framgångsrika företag. Lagar som underlättar, inte krånglar till det i onödan är en viktig pusselbit. Därför tycker vi att det är dags att skrota kravet på arkivering av fysiska kvitton.

Sajna vårt upprop på:
fortnox.se/byra

Fortnox